

S POSVETOVANJ O PROSVETNO PEDAGOŠKI SLUŽBI

Prosvetno pedagoška služba — svetovalna in nadzorska

O prosvetno-pedagoški službi in njenem položaju pri nas je bila doslej že vrsta temeljnih razprav, kjer so se izoblikovala določena stališča. V skladu s stališči odbora prosvetno-kulturnega zbora za proučevanje zakonskih in drugih predlogov in odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora, na osnovi stališč izvršnega sveta ter odbora PKZ za šolstvo in prosvetno-kulturnega zbora je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prosvetno-pedagoški službi. Pripravljeni osnutek so obravnavali od 12. do 19. februarja v vseh območjih naše republike na posebnih posvetih, ki jih je sklical predsednik PKZ Miloš Poljanšek. Tak posvet je bil tudi 19. februarja v Ljubljani v mali dvorani republiške skupščine. Vodil ga je član odbora za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora Cene Maticič, zakonski osnutek pa je komentiral predstavnik republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Dušan Komparec.

Zaradi pomanjklivosti sedanje zakona o prosvetno-pedagoški službi (nejasna določila o njenih nalogah in odgovornosti) je nastala vrsta slabosti — decentralizacija, prosvetno-pedagoška služba je bila odvisna od občin, neustrezen finančni položaj, pomanjkanje pedagoških svetovalcev, slaba kadrovska sestava itn. Svetovalci so sicer ugotavljali mnoge pomanjklivosti in nepravilnosti v vzgojnoizobraževalnem delu, niso pa mogli učinkovito ukrepati. Prosvetno-pedagoška služba pa mora biti še vedno hrbtenica vzgojnoizobraževalne dejavnosti — tako je poudarjeno v obrazložitvi — zato ji mora družba zapustiti svetovalno in nadzorstveno nalogo nad vzgojnim in izobraževalnim delom. Pri njenem delu se oba elementa — svetovanje in nadzor — prepletata, zato ju ni mogoče ločevati.

Naloga kot jih predvideva osnutek, so v bistvu izpolnjene dosedanje naloge prosvetno-pedagoške službe. Pomembno mesto ima na primer spremljanje, proučevanje in pospeševanje dela vzgojnoizobraževalnih zavodov; druga velika naloga je svetovanje in pomoč učiteljem in vzgojiteljem pri delu in njihovem strokovnem izpopolnjevanju. V večji meri kot v dosedanjem zakonu je poudarjen nadzor nad izvrševanjem predpisov o organizaciji in vsebini vzgojnoizobraževalnega dela.

Pomembna novost v osnutku zadeva status prosvetno-pedagoške službe. Medtem ko so bili zavodi za prosvetno-pedagoško službo doslej samoupravni zavodi, predvideva osnutek, da bo prosvetno-pedagoška služba organizirana v republiškem zavodu kot samostojnem upravnem organu. Obrazložitev poudarja, da prosvetno-pedagoška služba glede na to, da v imenu družbe spremlja vzgojnoizobraževalni proces (opaznja, svetuje in ukrepa z namenom, da je vzgojnoizobraževalna dejavnost v resnici usmerjena k cilju, ki ga je družba začrtala že v ustavi), pri izpolnjevanju svojih nalog ne more biti tako neodvisna in samostojna, da bi sama določala organizacijo in delovni program. Za svoje delo mora biti odgovorna usmerjevalcem vzgojnoizobraževalne politike. Glede organizacije bi bila nova prosvetno-pedagoška služba v določeni meri odvisna od izvršnega sveta Skupščine SRS: le-ta določa — ob poprejšnjem mnenju prizadevanih občinskih skupščin — delovne enote zavoda za šolstvo, da soglasje k imenovanju predstojnikov posameznih enot, ki naj bi jih imenoval direktor zavoda za šolstvo itn.

Zavod za šolstvo je že nekaj časa proučeval, v koliko enot naj bi bila porazdeljena prihodnja prosvetno-pedagoška služba, da bi bolj kot doslej ustrezala mreži vzgojnoizobraževalnih zavodov. Po enem od predlogov naj bi imeli osem zavodov; od sedanjih bi ukinili ZPPS v Krškem in Dravogradu.

Prosvetno-pedagoška služba bi delala po programih, ki bi jih določal zavod za šolstvo. Za financiranje zavodovega dela sta v osnutku dva predloga: po prvi različici naj bi ga financirala republiška izobraževalna skupnost, po drugi pa bi financirali prosvetno-pedagoško službo iz republiškega proračuna.

Posebno pozornost vzbujajoča novost zakonskega osnutka, ob kateri so pokazali do sedaj razpravljaleci ne le na posvetih, temveč tudi v šolah največ zanimanja je

osnovni šoli pa najmanj višjo. Izjema bi bili svetovalci za praktični in laboratorijski pouk, ki bi morali imeti najmanj srednjo šolo, če si v ustrezni stroki ni mogoče pridobiti višje izobrazbe. Novost v novem zakonskem osnutku je tudi reelekcija, predvidena vsakih pet let.

Obe zahtevi — po višji izobrazbi in reelekciji — bosta nedvomno prispevali k večji kakovosti dela in k ugledu prosvetno-pedagoške službe. Kljub temu da sama formalna izobrazba sicer še ne zagotavlja kakovostnega dela, je vendarle treba priznati, da je strokovnost eden pomembnih elementov, ki omogoča znanstven pristop k delu in jo zato velja upoštevati. Tudi reelekcija bo imela nedvomno določene prednosti — če hočemo zagotoviti kakovost dela pedagoških svetovalcev in tudi mlajšim sposobnim kandidatom odpreti vrata v svetovalski poklic.

Nekatera določila bodo dopolnile prehodne določbe. Določile naj bi rok, v katerem mora pridobiti ustrezno izobrazbo tisti svetovalec, ki ne izpolnjuje predpisanih pogojev (v treh ali petih letih?). Zakon in posebni normativi naj bi hkrati omogočili sodelovanje svetovalca v vzgojnoizobraževalnem procesu — zlasti pri organizaciji sodobnih in vzornih oblik in oglednih šolah (v posebnih oddelkih vzgojnoizobraževalnih zavodov, ki jih po novem lahko določi zavod za šolstvo).

Zakonski osnutek je nedvomno skrbno pripravljen (na osnovi poprejšnjih tehničnih predlogov), kljub temu pa bo doživel še prenekatero spremembo in manjše dopolnitve. Ena takih je morda pripomba, da preveč pozablja na izobraževanje odraslih, ki ga vključujejo že teze in je v zadnjih letih postalo pomembna veja našega vzgojnoizobraževalnega sistema.

M. K.

»Tako, in nasvidenje pa lepo priden bodi, popoldne se spet vidimo...«

Ali je svetovalstvo lahko poklic?

Razmišljanje o svetovalstvu v prosveti navezujem na članek Janeza Lampiča »Prosvetno pedagoška služba in analize«, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu 30. januarja letos. Vsaj z eno mislijo o njegovem zapisu se ne morem strinjati. Ob tehtnosti ostalega članka bi celo sodil, da gre le za ohlapno formulacijo, ki pa utegne škoditi.

Gre za osebnostni profil svetovalca v reorganizirani prosvetno-pedagoški službi. Tovariš Lampič zelo prizadeto in resno razmišlja o tem, vendar se ne more znebiti vtisa neke čudne dvojnosti v novem svetovalcu: »svetovalec — DOBRI DUH« in »inšpektor — pravični ocenjevalec učiteljevega dela«.

Iz nadaljevanja se da povzeti, da tovariš Lampič visoko ocenjuje pomen fakultetne izobrazbe, ki naj bi svetovalca oborožila s potrebnim strokovnim znanjem. Le to naj bi predstavljalo osnovo za inšpektorja-ocenjevalca.

Toda svetovalca (v pomenu dobrega duha) si avtor članka ne more zamisliti brez temeljne, velpomembne, toda redke lastnosti, ki jo opiše z besedami: »umetniku lastna intuicija, s katero se dober svetovalec zna poglabiti tudi v najsubtilnejše zasnove učitelja«. Brez nje je »svetovalec« bolj inšpektor kot pa svetovalec.

Do tule je vse tako, da človek nima posebnih pomislekov,

da soglašja s piscem, čeprav bi bilo morda moč kakšno reč precizneje povedati. Toda tule bi jaz postavil svojo piko.

Tovariš Lampič namreč nato trdi, da je ta tako iskana lastnost človeku PRIROJENA (podčrtal J. F.). Ta je že malo prehuda. Pa se ne bi obešal na takole besedo, ki jo človek na brž reče ali zapiše, ne da bi mislil na kako psihologijo in podobne reči. Toda piscem v nadaljevanju zapiše: »... si upam izreči svoje osebno mnenje mnogih delovnih tovarišev, da utegne nova prosvetno pedagoška služba zavoljo predpisa (da naj bi imeli svetovalci obvezno fakultetno izobrazbo — op. JF), če bo uveljavljen tudi strogo po črki, utrpeti nemajhno škodo«.

Kaže, da je piscem premisljal, komu naj pripíše tole čudno mnenje: sebi ali anonimnim mnogim delovnim tovarišem. Rezultat je nelogična formulacija, ki bi si jo kak hudobnež lahko po freudovski razložil. Toda morda je samo tiskovna napaka.

Gre za tole: Avtor članka očit-

no želi, da ali zakon dopusti izjeme k svojemu prvotnemu določilu ali pa da zakona ne izvedemo »strogo po črki«.

Nisem noben radikalist in se strinjam z avtorjem, da so izjeme vedno možne in da z njimi lahko prispevamo k pravičnosti. Toda izjeme morajo temeljiti na pomembnih razlikah. Drugače povedano:

Princip enakosti privzamemo aksiomatično. Če hoče biti kdo obravnavan kot izjemni primer, je na njem vrsta, da s tehničnimi dokazi o svoji različnosti, ki je relevantna v dani situaciji, zahteva različno obravnavo. Če takih pomembnih razlik ne more dokazati, ga je treba obravnavati enako kot druge.

Malo verjetno pa je, da bi lahko kdo dokazal, da ima prirojeno temeljno lastnost, ki je potrebna »novemu svetovalcu« (ni citat).

Ker avtor meni, da bi uveljavljanje zakona po črki utegnilo povzročiti nemajhno škodo prosvetno-pedagoški službi, lahko iz tega sklepam, da misli, da je tista prirojena svetovalska lastnost bolj na gosto porazdeljena po dose-danji svetovalski populaciji kot pa med bodočimi rekruiti za to službo s fakultetno izobrazbo. Te teze, ki je implicirana v njegovi

(Dalje na 2. strani)

Družbene osnove individualizacije pouka

Kljub didaktičnemu principu prilagoditve pouka posebnim značilnostim učenca, ki je bil osnovnega pomena za didaktično teorijo in prakso, so nekatere psihologi in pedagogi namenoma vnesli v ta princip zmote in pretiravanja. Ena izmed takih zmot je bil tudi pedocentriem, ki je našel plodna tla v zgodovinsko-razrednih pogojih kapitalistične družbe. Ta kapitalistično uzurpiran pedocentriem pa je uspel usmeriti tako didaktično kot pedagoško teorijo in prakso v biološke pogoje in psihološke determiniranosti, od katerih naj bi bili odvisni uspehi oziroma neuspehi učenca. Znanost nam je, da so različni družbeni redi tudi različno razumevali individualizacijo pouka. Za našo socialistično družbo in za današnji čas pa je važno, da spoznamo in odkrijemo družbene osnove, ki vplivajo na različno dojetje tega važnega principa. Spoznane osnove pa, ki so v skladu s splošnim razvojem socializma pri nas in ki so v skladu z vzgajanjem harmonično razvite socialistične osebnosti, je vredno presaditi v našo prakso.

Porazdelitev učencev na razrede je zelo staro načelo, ki je nastalo zato, da se uspešneje izkoristi učiteljevo vzgojnoizobraževalno moč. Taka organizacija šole in dela v njej je ustvarila dobre pogoje za povečanje uspehov v učiteljevem delu, obenem pa je bila velik korak v smeri racionalizacije učnega procesa, kar je že od nekdaj družbeno zahteva. V zvezi z neenim izboljševanjem učno-vzgojnega procesa je tudi družbeno potreba, ki zahteva vedno boljše učne uspehe pri vsakem posamezniku. To družbeno zahteva bomo uresničili le s prilagajanjem pouka individualnim razlikam naših učencev. V današnji dobi in v naši družbi je ta potreba še posebno izrazita. Vzgoja sodobnega človeka v pogojih današnjega bliskovitega razvoja tehnike in civilizacije nalaga naši šoli velike zahteve. Samo delo, ki ga mora šola opraviti ob tem, ko pripravljajo mlado generacijo za bodoče življenje, in pa kratek čas, ki ga ima na razpolago, da uspešno opravi to važno nalogo, ji nalaga skrajno modrost in previdnost. Modrost namreč v oblikovanju smotrov vzgoje in izobrazbe in previdnost v izbiranju poti, ki nakazuje, kako mlado generacijo pripraviti za življenje, ki je pred njo.

Spričo negativnega pojavnosti, da imamo vedno več otrok, ki ovihajajo iz osnovne šole, predno pozitivno osvojijo osemletni učni program, nas sili, da razmišljamo o racionalnejšem izobraževanju (individualizaciji pouka) vseh učencev, ne glede na njihov različen socialni položaj. Obenem se pa moramo boriti proti nehumanim tendencam onih, ki razmišljajo o zopetni uvedbi dualizma v naših šolah. Brez slabih namenov mnogokrat prilagajamo vzgojo in izobraževanje otrokom staršev, ki so na nižjih poklicnih lestvicah, ki imajo manjše dohodke, manj prilik za kulturni razvoj in imajo zato manjšo možnost za njihov mentalni razvoj in uspehe. Ako analiziramo potrebe teh otrok, bomo videli, da jim manjka izkustev iz tistih panog, ki so koristne za vse otroke. Ta izkustva pa morajo pridobiti prav ti otroci v lažje sprejemljivi obliki, kjer so smotrni neposredni, kjer so naloge enostavnejše; povezanost z opravili, ki jih čakajo v življenju, pa najrazornejša.

Ako analiziramo naš vzgojni smoter, bomo spoznali, da je nujno potrebno v naših šolah uvesti individualizacijo pouka. Smoter naše vzgoje je vsestransko harmonično razvita socialistična osebnost. Tudi v vzgoji moramo torej izhajati iz individualnosti, ki je dana, in iti v smeri učenčeve sposobnosti. Individualnosti naših učencev pa so zelo različne in osebne. Iz teh je torej nujno izhajati in spoštovati individualno fiziognomijo, ne glede na njeno speci-

(Dalje na 2. strani)

REPUBLIŠKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST

11 MILIJONOV ZA SOLE PRI DELOVNIH ORGANIZACIJAH

V razpravah o dopolnilnih sredstvih za financiranje šol oziroma šolskih centrov pri gospodarskih organizacijah, ki naj bi jih prispevala republiška izobraževalna skupnost, je bilo pogosto slišati tudi pripombo, da ni objektivnih meril, po katerih naj bi razdeljevali tem šolam denar. Znano je, da so že ob ustanovitvi temeljnih izobraževalnih skupnosti ostale šole pri delovnih organizacijah ob strani, izven rednega sistema financiranja šolstva. Medtem ko so jih do lani financirali ustanovitelji oziroma soustanovitelji, so se že v minulemu letu postavile gospodarske organizacije takemu načinu »vzdrževanja« po robu. Odveč jim je postalo zlasti financiranje šol tako imenovanega odprtega tipa, ki niso dajale kadrov neposredno za njihovo rabo. Tem šolam je pomagala lani iz zagate republiške izobraževalne skupnosti in jim po rebalansu republiškega proračuna posredovala 2 milijona din, s čimer je pokrila izdelek za teoretični pouk, dvema šolama pa je odobrila kratkoročno posojilo.

Za zadnjo sejo izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti je bil poleg drugega gradiva pripravljena tudi predlog finančnega načrta, v katerem je zapisano, da bo republiška izobraževalna skupnost od 133 milijonov din, namenjenih za financiranje

brazevalni proces; preostali del denarja bodo morali zbrati ustanovitelji, soustanovitelji in šole z lastno dejavnostjo.

Ob tem je bil izoblikovan tudi predlog — pripravili sta ga strokovna služba za izobraževanje pri gospodarski zbornici in tajništvo izobraževalne skupnosti SRS — po kakšnih merilih naj bi razdeljevali šolam denar.

Vseh 26 šol oziroma šolskih centrov pri delovnih organizacijah naj bi bilo razdeljeno glede na vrsto, kvaliteto in obseg izobraževanja nekako v tri skupine. Šole prve skupine bi dobile 30% šole druge skupine 50%, šole tretje skupine pa 65% potrebnega denarja (izračunanega na osnovi enotnih meril, veljavnih za srednje šole). Pri razdeljevanju bo republiška izobraževalna skupnost upoštevala: možnost prehajanja iz

ene v drugo delovno organizacijo oziroma panogo, delež sredstev, ki jih prispevajo delovne organizacije poleg rednih prispevkov za izobraževanje svojih delavcev in za redne šole, doseženo stopnjo racionalnosti in koncentracijo izobraževanja, oceno ekonomsko-gospodarskega položaja gospodarskih organizacij, ki neposredno organizirajo in financirajo izobraževanje, in to, kako je šola, povezana s tistimi gospodarskimi organizacijami, za katere izobražuje kadre.

Vse kaže, da je omenjeni predlog sedaj edini stvarni izhod iz položaja omenjenih šol, nikakor pa ne dokončna rešitev. O njihovi mreži in potrebnosti izobraževanja posameznih profilov bo nedvomno treba še precej razmišljati in — če bo treba — tudi racionalno ukrepati. M. K.

Katalog nekaterih osnovnih meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih

V kratkem bodo prejele vse sindikalne organizacije v šolah gradivo za nadaljnje prizadevanje pri odpravljanju nesorazmerij vrednotenja dela v posameznih dejavnostih; gradivo je zbrano in obdelano v posebni publikaciji, imenovani Katalog nekaterih osnovnih meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih. Ta Katalog je pripravil republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS. Kot orientacija in pripomoček je namenjen vodstvom osnovnih organizacij sindikata delavcev družbenih dejavnosti in občinskim ter medobčinskim vodstvom tega sindikata v njihovih prizadevanjih za uveljavljanje pravilnejšega in pravičnejšega vrednotenja dela. V uvodu te publikacije piše tako: »S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

Sestavljajci kataloga (pri njem je sodelovalo nič manj kot 77 strokovnjakov z najrazličnejših področij družbenih dejavnosti) opozarjajo na znano dejstvo, da so se nesorazmerja v vrednotenju dela družbenih dejavnosti kopičila že več let. Ker pa so materialne možnosti omejene in za letos z instrumenti določene, ne smemo pričakovati, da bi bile že v enem letu vse v katalogu označene vrednosti družbeno verificirane in uresničene. V katalogu so obdelana načela za oblikovanje in delitev dohodka v družbenih dejavnostih. V poglavju Relativna razmerja med elementi dohodka so še posebej obdelane nekatere značilnosti, npr. da posamezna področja družbenih dejavnosti nimajo amortizacije (šolstvo, občinska uprava, žolštva itd.), v zdravstvu pa npr. iz amortizacije plačujejo anuitete za velike investicije. Poseben problem so zlasti v šolstvu materialni izdatki. Enako je s sredstvi skupne porabe: izdatki za strokovno izobraževanje, dopuste in druge skupne potrebe delavcev. Tako so plačila v sklad skupne porabe sedaj večinoma rezultat prihrankov oziroma zmanjševanja sredstev za osebne dohodke, zato na nekaterih področjih teh skladov skoraj ni.

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

S katalogom želimo pomagati pri ugotavljanju slovenske normale na podlagi slovenskih poprečnih, sedanjih razmer in možnosti. Želimo pa tudi sodelovati pri odpravljanju nesorazmerij, ki se pojavljajo v posameznih dejavnostih, med dejavnostmi, poklici, območji itd. Prepričani smo namreč, da so razlike v družbenem in materialnem položaju delavcev (zlasti tudi razlike v osebnih dohodkih) lahko le posledica razlik v zahtevnosti in uspešnosti dela ter posledica stvarnih razlik v življenjskih razmerah (življenjski stroški, materialni položaj delavcev v gospodarstvu itd.), torej rezultat zavestnih odločitev, nikakor pa ne stihije. Zato katalog nikakor ne podpira uravnilovskih teženj, marveč težnje po redu in razumnih medsebojnih razmerjih!«

Na osnovni šoli v Kočevju uspešno deluje družina pionirjev prometnikov: z zanimanjem sledijo razlagi o prometnih predpisih, še bolj pa jih zanima delovanje bencinskega motorja, kot kaže naša slika (Foto France Brus)

Ali je svetovalstvo lahko poklic?

(Nadaljevanje s 1. strani) vem sklepanju, z ničimer ne podpre.

Naj zaključim: strinjam se z avtorjem, da samo strokovno znanje za dobrega svetovalca ne zadošča. Ne zdi se mi pa verjetno, da je tisto, kar manjka, prirojeno. Če pa je prirojeno, mi ni jasno, zakaj bi bilo to pogostejše pri sedanjih pedagoških svetovalcih kot pri bodočih, ki bi imeli fakultetno izobrazbo. Zato zavržem njegovo tezo kot razlog, da bi zakon delal izjeme na tej osnovi.

Vendar menim, da bi zakon lahko dal prednost nekaterim bodočim kandidatom za to službo, vendar na drugi osnovi. Sam namreč verjamem, da se da vsaj nekaj svetovalskih lastnosti pridobiti — s šolanjem na primer. Avtor članka sam na drugem mestu (Prosvetni delavec, 16. januarja 1969) opozarja na boljše znanje »pedagoške teorije in metodike« tistih učiteljev, ki so se šolali na učiteljskišči. To znanje seveda ni kar identično z zahtevano svetovalčev »intuicijo«, vendar utegne biti z njo v zvezi.

Tako bi morda kazalo kandidatom za svetovalce, ki imajo pogoje enake, šteti v dobro, če so prej šolali na učiteljskišči ali si pridobili specialno pedagoško izobrazbo na kak drug način. Seveda je to le predlog, ki bi bil sprejemljiv, če je moč dokazati, da je šolanje na učiteljskišči ali dodatna pedagoška izobrazba zares upoštevanja vredna razlika za tako službo.

Toda sam imam še en predlog, ki sem ga želel poudariti z naslovom. Namreč:

Menim, da naj bi nihče ne bil pooblaščen svetovati pri takem delu, ki ga sam nikoli ni opravljal, in drugič, da naj bi zakon določil neko zgornjo mejo časovne oddaljenosti med svetovanjem in opravljanjem tiste dejavnosti. Ali bolj opisno:

Pedagoški svetovalec naj bi svetoval v osnovni šoli, če je kdaj učil v osnovni šoli, in v strokovni šoli, če je kdaj delal v taki ustanovi.

Svetovati ne bi smel vse večne čase od nastopa svetovalske službe do upokojitve, temveč le nekaj let, potem pa naj bi se vrnil nazaj v šolo. Možna pa je seveda še druga varianta: svetovalstvo naj bi bilo le del njegove zaposlitve, deloma pa bi učil na šoli take vrste, za kakršno bi bil svetovalec.

Odgovor na vprašanje v naslovu bi bil po moje torej takle: SVETOVALSTVO V PROSVETI NE MORE BITI POKLIC, TEMVEČ JE LAHKO LE ZACASNA FUNKCIJA.

Janez Ferbar

Družbene osnove individualizacije pouka

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne sme biti dovolj. Zahtevati mora predvsem od šole, da razvija tudi učenčev individualno mišljenje, ki se ne more ločiti od subjekta, ki misli. Vsak učenec misli s »svojo glavjo«, toda v mnogih slučajih je prav šola še vedno tista, ki ga prisili v kolosek skupnega uniformiranega mišljenja. Družba pa je dolžna zahtevati od šole, da učenčev nagnjenje k individualnemu mišljenju sistematično razvija. Trdim namreč lahko, da ni svobodnega, samostojnega in kritičnega duha brez razvitega individualnega mišljenja, ki je osnova svobodni socialistični osebnosti. Vzgoja vsestransko razvite socialistične osebnosti, ki je naša družbi vrhovni smoter, zahteva torej osvoboditev didaktičnega principa individualizacije v učnem procesu, ker se z individualiziranim potkom ustvarjajo pogoji za uresničitev vzgojnega smotra.

Zelja po uspešnejšem pouku je vedno obstajala tako v pedagoški teoriji kot v pedagoški praksi. O tem prepričljivo govori zgodovina pedagogike in šolstva. Danes pa je potreba še večja in izrazitejša. Vzgoja so-

dobnega človeka v pogojih silnega razvoja tehnike in civilizacije postavlja družbi in s tem tudi šoli velike zahteve. Šola kot ustanova je namreč nastala iz potrebe, da se mladina pripravila za bodoče življenje. To sedanje življenje pa je različno od bodočega življenja. Zato je vključevanje šolskih »produktov« pomaknjeno precej daleč v bodočnost, kjer bo življenje vedno drugačno od tistega, v katerem se je mladina vzbujala in izobraževala. Ta specifična šola, ki dela za bodočnost, za spreminjeno življenje, pa zahteva od nje določene obveze. Dosego smotra teh določenih obvez mnogokrat ovirajo zastarele pedagoške ideje. Proti tem oviram se mora učitelj boriti na osnovi znanstvenih pedagoških dognanj, ki jih je mogoče s pridom vključevati v svoje vsakdanje delo.

Iz povedanega sledi, da je individualizacija pouka družbena potreba, da jo zahteva različno inteligentno razvit in različno socializiran razred, da mora šola zato izhajati iz tistega otrokovega nivoja, ki ga ima otrok in iz njegovih izkušenj. Ni potrebno dvakrat povedati, da taka filozofija ne bo zadovolje-

vala tistih posameznikov, ki verujejo, da je osnovna šola instrument za izbiro najposobnejših med manj sposobnimi, pa tudi tistih ne, ki trdijo, da verujejo, da zmorejo prav vsi otroci vse, samo če učitelj in učenci hočejo delati dovolj naporno. Realistično gledamo je pač tako, da bodo nekateri otroci vedno pod nekim posebnim vzgojnim in izobražbenim skrbstvom ter bodo morali zahajati v posebne šole.

Ob koncu je treba poudariti: V naših šolah so po večini poprečni učenci; je pa nekaj nadarjenih, ki lahko pomenijo za vsak narod in seveda tudi za našo razvijajočo se socialistično družbo velik zaklad. Te nadarjene učence naj naš učitelj izobrazuje in vzgaja tako, da bodo postali nosilci kulturnega napredka ter socialističnih idej. Ako hočemo to doseči, moramo v šoli uveljaviti tudi individualizacijo pouka s posebnim oziorom na nadarjene učence.

Načelo individualizacije pouka s posebnim oziorom na nadarjene učence pa je bilo obravnavano v šolskem priročniku št. 5, ki nosi naslov »Oblikovanje socialistične osebnosti v osnovni šoli«.

Priročnik je izdal Zavod za PPS — Maribor. Drago Končnik

TOVARNA AERO CELJE

aero

Učitelji!

Vaše delo v razredu ne more biti načrtno in kvalitetno, če nimate predmetnika in učnega načrta. Morda ne veste, da je izšel PREDMETNIK IN UČNI NAČRT ZA OSNOVNE SOLE v posebni publikaciji, ki jo lahko dobite TAKOJ na upravi Prosvetnega delavca v Ljubljani, Nazorjeva 1, ali pa jo naročite po pošti. Pohitite z naročili, dokler je ne zmanjka.

(Dalje)

ZAČARANI KROG?

Odnosi med spoloma v pedagoški teoriji in praksi

Letošnjega 12. februarja je priredilo mariborsko Pedagoško društvo razgovor o problemih spolnega vzgajanja v naših šolah. Namen posveta je bil doseči večjo pripravljenost šolnikov za načrtnije uveljavljanje spolne vzgoje vsaj v obveznem šolstvu v obliki preventivne dejavnosti, ki je cenejša in uspešnejša od kurative.

Po uvodnih besedah predsednika PD o zveznem beograjskem posvetovanju sta o tej problematiki spregovorila primarij dr. EMAN PERTL in prof. MIŠA FORTLOVA, ki si je s prakso že pridobila bogata izkustva. Njuna izvajanja so bila izredno živahna in prepletena s številnimi primeri iz medicinske in pedagoške prakse. Svojih misli in predlogov nista vsiljevala, saj so bili sami primeri več kot kričiči po preventivni vlogi šole in doma; toda šolniki in starši so še vse preveč gluhi ali pa se čutijo ne dovolj pripravljeni za ta aspekt moralne vzgoje. Starši odriavajo te naloge šolam, šole pa staršem in tako se vrtimo v začaranem krogu.

Tudi pedagoška teorija se na svoj način izogiba spolne vzgoje in zato ni nič čudnega, da je tudi metodika tega dela v velikem zastoju. Verjetno tudi izraz spolna vzgoja ni najbolj posrečen, ker privede lahko marsikoga do napačnih predstav in pojmov, češ kaj vse razlagajo učitelji učencem v takih urah. Medtem pa teče življenje nevzdržno naprej in del periodičnega tiska posredno in neposredno propagira »moderno moralo« za sedanjih modernih svet, da se ne izrazimo drugače o taki »časnikarski« etiki.

Kaj je pokazal nedavni posvet o tej problematiki?

O potrebi takega vzgojnega

govoriti, več bi lahko bilo govora o nepravilnih ali celo napačnih predstavah in pojmih s tega področja.

Kdo naj bo glasnik in izvrševalec spolne vzgoje v pubertetnem razvoju mladine na posameznih šolah? Vsekakor tisti, ki je po moralni in pedagoški strani močna osebnost, vplivna in bogato razgledana in se odloči za tako delo, kajti vzgojni uspehi na tem delikatnem področju so predvsem odvisni od osebe, ki to nalogo prevzame in jo v imenu družbe opravlja. Na posvetu se je govorilo tudi o **teamski sestavi** delavcev, v kateri bi sodelovali poleg pedagoga (osrednja osebnost) še psiholog, zdravnik in socialni delavec v pravilno koordiniranem sistemu. Vsaki šoli sicer to ne bo mogoče — je pač treba delo prilagoditi krajevnim posebnostim.

Udeleženci so se zanimali tudi za učni načrt in njegovo vsebino. Čakati na neke vzorne plane od drugod, bi bilo iluzorno. Potrebno je pač ugrizniti v kislno jabolko in si po zdravi pameti narediti začasne načrte, ki se bodo pozneje s prakso izpopolnjevali. Bolje je nekaj (začetek, mišljen je — dober) kot pa nič, čeprav je didaktična pot do uspešne spolne vzgoje bolj ali manj delikatna tudi za tistega, ki se ji želi posvetiti. Neenotno gledanje se je pokazalo tudi pri vprašanju koeduka-

cije ali ločenosti po spolih pri pouku v šoli. Dejstvo je, da je to vprašanje odvisno od narave snovi in da je potreben včasih skupen, včasih pa tudi ločen pouk po spolih, druge možnosti ni.

Posvetovanje je ugotovilo, da je pri nas sedaj strokovne literature že toliko, koristi nam pa lahko tudi srbohrvatska, da ne bi bilo večjih težav pri iskanju primerne učne snovi za to panogo vzgoje. Seči je treba samo po takih virih, znati izbirati ustrezno snov in jo prilagoditi domačim potrebam. »Na krožniku« nam ne bo nihče ničesar prinesel.

V Mariboru je področje spolne edukacije s praktične strani še skoro neobdelano, potrebni pa bi bili **prvi trdni koraki** v tej smeri na raznih šolah. Mnogo primernih navodil in smernic pa bi učitelji lahko dobili tudi pri omenjenih predavateljih, ki se že drugo desetletje zavzeto ukvarjata s to problematiko. Posvetovanje pedagoškega društva je izvenelo v zahtevo, da se bodo morale uprave šol odločiti: **kdaaj, kako in s kakšnimi sredstvi** začeti s to edukacijo vsaj za obdobje od 11. do 15. leta starosti učencev. Doselej smo že marsikaj zamudili; vsako novo odlašanje lahko povzroči pri mnogih nepopravljivo moralno in materialno škodo.

—ALZE—

Koroški slikar Rihard Keržič je upodobil v linorezu pesem pamladi (iz »Srečanj« lirikov in grafikov Slovenije in Koroške)

V mariborski vzgojni svetovalnici vsako leto 500 pacientov

Vzgojna svetovalnica Maribor pomaga vsako leto približno 500 otrokom in mladim ljudem, ki so pri svojem delu ali v življenju zašli v težave. Ta pomoč je »teamska«, kar pomeni, da uporabljamo pedagoške, psihološke, socialne in zdravstvene oblike pomoči. Obseg dela bi zahteval — v primerjavi s obstoječimi evropskimi normami — za število prijavljenih primerov: 4 psihologe, 3 socialne delavce, 2 pedagoga, 1 pedopsihiatra. Naša ustanova zaposluje komaj polovico teh strokovnjakov. Vzrok za to je pomanjkanje tovrstnega kadra, pa tudi skopo odmerjeni denar.

Tri četrtine vseh obravnavanih v vzgojni svetovalnici so šolski otroci, ki imajo težave pri učenju, so moteči ali moteni v vedenju, ki imajo težave z zdravjem ipd. Manjši del naših strank-pacientov so mladi ljudje v dobi pubertete in njihovi starši s svojimi čustvenimi — življenjskimi težavami, kot so izbira življenjskega tovariša, izbira poklica, zakonci pred razvezo ipd.

Kdo napoti otroke, mladince ali starše v vzgojno svetovalnico? 40 odstotkov vseh obravnavanih primerov pride v posvetovalnico s priporočilom šole, 30 od-

denje, vidni znaki bolezni idr. Največkrat piše na prvi strani osebnega lista: »Mati je pripeljala hčerko na priporočilo razredničarke, ker se deklitin uspeh v šoli naglo slabša. Vključili so jo že v varstveni oddelek, vendar se je uspeh le deloma popravil. Deklica je vedno bolj raztresena, občutljiva in pozabljiva.«

Ali pa takole: »Mati je pripeljala sina in prinesla napotnico zdravnika. Dalj časa zdravi dečka pediater, bil je že tudi na nevrološkem oddelku zaradi vnetega živčevja. Zadnje leto se uspeh v šoli očitno slabša, otrok se ne mo-

šim bratom ali sosedovo punčko. Otrok misli, da ga nimajo več radi, ker ga karajo, ne ve, kdo ima prav, ko se starši prepirajo. Po mnogih razočaranjih postane čustveno top, prazen ali pa nagajiv, maščevalen in agresiven. Skrito in nezavedno maščevanje prinese otroku nove težave, ki jih premaguje z novo upornostjo in trmo.

Otrok, ki je po naravi preobčutljiv, konstitucionalno slaboten in labilen, pa te notranje duševne stiske in konflikte, kot jim pravimo, melje v sebi, ostane zaprt vase, neprestano nekaj razmišlja in postaja vse bolj nervozen. Notranje duševno breme je preveliko za njegovo telo in živčevje, zato se pojavijo naslednji znaki: raztresenost, pozabljivost, boječnost, nočni strah, mežikanje, jecljanje, močenje postelje itn.

TEŽAVE POD DROBNOGLEDOM

Vsaka težava ima svoje vzroke. Če prave vzroke odkrijemo in jih odstranimo, povemo staršem in učiteljem, kako naj te vzroke odstranijo ali zmanjšajo — potem posledice izginejo same po sebi. Veliko pa srečamo pri svojem delu takih primerov, kjer ne gre za duševne motnje, kjer je otrok povsem zdrav, normalen, le da starši ne vedo, kakšen mora biti otrok pri svoji starosti. Mnogim materam je obisk v Vzgojni svetovalnici pravo olajšanje, saj zvedo, da je njihov sin ali hčerka zdrav in normalen otrok, le da ima nekatere posebne navade, značajske posebnosti, ki ga nekoliko ločijo od drugih otrok — da pa bo z njimi lahko dosegel svoj poklic in svojo življenjsko srečo.

Velikokrat se dogaja, da otrok zrcali življenjske težave svoje matere, očeta ali vsega domačega kroga. Zdravljenje ali terapija zato v mnogih primerih zajema vse člane družine. Vsak po svoje lahko prispeva in se potruži za boljše razumevanje, večje zadovoljstvo in umirjenost.

Omeniti moram seveda tudi težave, ki so neozdravljive. Ne gre samo za posledice raznih porodnih poškodb in možganskih okvar, ampak tudi za posledice čustvenih šokov pred davnimi leti, za skrite in zapletene sovraženosti, za čustveno praznino pri eni ali večih osebah v družini. Poanani in nepoznani obrambni mehanizmi ali zaščitne operacije (po domače izgovori) prevedejo take primere v kategorijo, za katero »vzgojna svetovalnica ni nič naredila«.

Tilka KREN

Razpisna komisija pri

Osnovni šoli Jožeta Mihevc v Idriji

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja slovenskega jezika

za določen čas od 15. marca do 20. junija 1969. Tedensko 15 učnih ur.

Prijave sprejemamo do 10. marca 1969.

Pisma bralcev

»Prosvetni delavec« izhaja že dvajset let ali kaj sploh bero naši učitelji

Tovariš urednik!

Kratko obvestilo tovariša Stanka Skočirja v pismih bralcev v 2. številki letošnjega »Prosvetnega delavca«, da so vsi člani kolektiva Solskega centra za blagovni promet v Celju naročeni na naše glasilo, me je spodbudilo, da sem Vam napisal teh nekaj vrstic.

Na »Prosvetnega delavca«, ki slavi letos že svoj 20-letni jubilej, sem naročen že od prve številke. V teh letih se je že tako utrdil med našimi pedagoškimi delavci, da bi ga mnogi zelo pogrešali, ko bi prenehal izhajati. Kljub temu pa število njegovih naročnikov ne raste, kot bi bilo pričakovati. Zato me zanima vprašanje, koliko je v Sloveniji še takih večjih kolektivov, da bi bili vsi njegovi člani nanj naročeni. Nič manj zanimivo pa ne bi bilo, ko bi nam »Prosvetni delavec« od časa do časa sporočil, koliko naročnikov ima na posameznih šolah. Iz tega bi najlaže spoznali, kolikšno je zanimanje naših pedagoških delavcev za številne aktualne učno-vzgojne probleme, ki jih naše glasilo obravnava.

Kot dolgoletni naročnik ne morem razumeti tovarišev svojih let, še veliko manj pa mlajših, da »Prosvetnega delavca« odpovedujejo, kajti število njegovih naročnikov ni v ustreznem razmerju s številom aktivnih pedagoških delavcev v naši republiki. Se manj razumem, kako se more dogajati, da skoraj celotni kolektivi odpovedujejo ta naš edini strokovni časopis. Tako so na primer skoraj vsi učitelji na osnovni šoli v Koroški Beli z novim letom odpovedali »Prosvetnega delavca«, od lanskih 17 naročnikov so ostali samo še štirje. Prav tako je ravnateljstvo osnovne šole Prežihovega Voranca v Ravnah odpovedalo vseh 18 izvodov. V pismu pa je pristavilo, da se bodo učitelji te šole ponovno naročili na PD vsak zase. Do danes ni tega storil še nihče. Podobno je tudi na drugih šolah. Čeprav štejejo nekateri kolektivi do 40 in še več članov, ima PD med njimi komaj po 6, 10 ali 15 naročnikov. Zaradi tega se mi dozeva, da nekaj ne more biti v redu. Dejstvo je, da postaja »Prosvetni delavec« iz leta v leto vsebinsko bogatejši in pestrejši. Ze samo v lanskem letniku je objavil toliko aktualnih prispevkov, mimo katerih ne bi smel noben pedagoški delavec, pa naj je zaposlen v vzgojno-varstvenem zavodu, v osnovni ali katerikoli srednji šoli ali zavodu. Saj noben drug naš časopis ne spremlja tako vestno vseh dogajanj v našem učno-vzgoj-

nem delu in življenju, hkrati pa obravnava številne pedagoške probleme, ki se vsak dan sproti porajajo, ter skuša zanje poiskati ali vsaj nakazati najustrenejše rešitve. Zato zamerim vsem tistim tovarišem, ki pedagoške literature ne spremljajo, ker menijo, da jim njihovo strokovno znanje popolnoma zadostuje, skratka, ker menijo, da že znajo vse. To pa ni res, čisto je prav vzgojni moment se pomembnejši. Kajti današnji mladi človek in njegovi problemi so danes drugačni kakor pred 20 ali 30 leti. Kako pa naj se vzgojitelj loti kočljivih problemov, s katerimi se skoraj vsak dan srečuje, pa naj so ti vzgojne ali samoupravljaljske narave, če pa ne spremlja ustrezne literature, če mu je celo »Prosvetni delavec« nepotreben in predrag! Ker naši pedagoški delavci odpovedujejo PD, sem menil, da se v večjem številu naročajo na nekoliko zahtevnejšo »Sodobno pedagogiko«. Pa sem se uštel, saj je približno komaj vsak 12. prosvetni delavec naročen nanjo. (Zaradi primerjave naj povem še to, da ima naša osrednja literarna revija »Sodobnost« med prosvetnimi delavci komaj 200 naročnikov, pa še ti so v veliki večini profesorji.) Zato si zastavljam vprašanje, kaj sploh pedagoškega bero naši prosvetni delavci, kako širijo in izpopolnjujejo svoje znanje. Ni prav, da odklanjajo PD starejši tovariši, kajti za šolo se moramo učiti do zadnjega dneva našega službovanja, žalostno pa je, da se nanj ne naročajo mlajši tovariši, ki bi jim bil najbolj potreben.

Število naročnikov je pogosto odvisno tudi od ravnateljev, ki so predvsem pedagoški vodje na svojem zavodu. Prav ti bi morali svoje kolektive v njihovo lastno korist opozarjati, naj se naročajo na naš pedagoški tisk in ga tudi prebirajo. Žal pa na mnogih šolah niso naročeni na »Prosvetnega delavca« niti ravnatelji. Nekateri naročniki utemeljujejo odpoved s tem, da lahko berejo šolski izvod (s čimer si prihranijo celih 12 din na leto).

Končno predlagam, naj bi ravnatelji vseh naših šol in zavodov na eni svojih konferenc sprejeli v dnevni red kot posebno točko tudi problem »Prosvetnega delavca«, se o njem pogovorili s svojimi kolektivom, opozorili na njegovo vlogo in pomen ter na probleme, ki jih načena, hkrati pa učitelje tudi povabili, da s svojimi problemi, izkušnjami in aktualnimi prispevki sodelujejo v časopisu in mu tako pomagajo k še večji aktualnosti, večjemu vsebinskemu bogastvu in zanimivosti. Hkrati naj priporočijo članom svojega kolektiva, da se naj naroče še tisti tovariši, ki ga ne prejemajo, tako da bo postal vsak prosvetni delavec, ne glede na ustanovo, v kateri je zaposlen, njegov stalni naročnik. J. C.

stotkov jih napoti zdravnik, 15 odstotkov skrbstveni organ 15 odstotkov pa je takih, ki najdejo pot sami prek poznanstev, radia, revij in časopisov.

Vzgojna svetovalnica torej rabi potrebam treh velikih področij dejavnosti: šolstva, zdravstva in socialnega varstva. Vse te službe, ki obravnavajo človeka, otroka, razvijajočo se osebnost, torej čutijo potrebo po t. im. teamski strokovni obdelavi. Učitelj brez pomoči psihologa ne more vedeti, zakaj otrok ne uspeva pri učenju. Zdravnik brez psihologovega sodelovanja ne more odkriti, kje je vzrok otrokove nevrotičnosti in je ne more sam pozdraviti. Socialni delavec ne more vplivati na izboljšanje življenjskih pogojev, če skupno s psihologom, pedagogom in zdravnikom ne ugotovi, kateri življenjski pogoji so za otroka koristni in kateri mu škodujejo. Z roko v roki torej poskušamo otroku pomagati, da prebrede prevelike ovire v življenju in postane bolj samostojen, bolj odporen, uspešen, zadovoljen, bolj srečen in bolj zdrav.

KAJ PRAVIJO OSEBNI LISTI?

Vzroke obravnave smo že omenili: neuspeh pri delu, čudno ve-

re zbrati, je pozabljiv, boli ga glava.«

Vedno več je tudi takih pritožb: »Primer je prijavila razredničarka. Deklica obiskuje šolo zadnje leto, dalj časa je izostajala. Starši povedo, da gre vsak dan v šolo, tja pa ne pride. Zaradi neprimernega vedenja jo je šola že lani predlagala za obravnavo v vzgojni svetovalnici, vendar se starši niso odzvali vabilu.«

Vzrok obravnave pa ni istovesten z vzroki težav. Vzroki neuspeha v šoli so poleg slabše intelektualne razvitosti razne motnje čustvovanja in živčne trdnosti. Te pa izvirajo iz zelo zapletenih izkušenj otroka v zgodnjem otroštvu, raznih razočaranj, neizpolnjenih želja, zavrtih potreb. Pri učnem neuspehu se največkrat prepletajo v začaranem krogu: manjša duševna sposobnost, neuspeh, kazni, strah, še večji neuspeh, obup staršev, pretiran pritisk na otroka, še večji strah...

Pri motnjah vedenja so vzroki še bolj povezani s posledicami, le-te pa zopet postanejo novi vzroki novih težav. Otrok je po naravi čustveno preobčutljiv. Neuspeh ga močno potare, za nameček obupujeta še mati ali oče, primerjajo ga z bolj pričinim starej-

Vedno ustvarjalni v Podčetrtku

DOVOLJ VZROKOV za referendum v domžalski občini

Priljubljeni sestavek nam je postal naš sodelavec v Mariboru; opravičujemo se, da ga objavljamo z majhno zamudo.

Studentje oddelka za razredni pouk mariborske pedagoške akademije skoraj vsako leto obiščejo osnovno šolo v Podčetrtku, kjer so učitelji in učenci zasloveli po svoji ustvarjalnosti. Tudi pred dnevi so jih tam s poznano prisrčnostjo in sproščenostjo pozdravili s spontanim sporedom. Pričakovali bi, da se njihovo šolsko življenje odvija po ustaljenih delovnih oblikah, da še vedno najbolj izrazito razvijajo tehnično dejavnost, ki je bila v začetku njihovega delovnega zagona v ospredju. S tehnično dejavnostjo so tudi pred leti vzbudili največ pozornosti. Vendar danes presenečajo, ker se niso pokazali enostransko kampanjsko kakor mnogi drugi, temveč so

skušali ohraniti kakovostno delo na številnih področjih. Lahko bi rekli, da življenjskost in samopravnost šole vedno porašča, ko se pionirji resnično zelo samostojno in ustvarjalno vključujejo v razvoj celotnega vzgojnoizobraževalnega procesa.

Gostom so tokrat zopet popolnoma samostojno pojasnjevali in prikazovali, kako delajo in gospodarijo v pionirski knjižnici, svojem poštnem uradu, radijskem študiju, v pionirskem bifeju, kakšno je finančno poslovanje, stanje v kartotekah in kako zdaj razmišljajo, da bi najbolj učinkovito uporabili ustvarjenih 8000 novih dinarjev, ki so jih prigospodarili. Ravnatelj šole Jože Brilej je pozneje v razgovoru naglasil, da tu vidi resnično vzgajanje bodočega samoupravljalca — konkretno, sicer je vsako pripovedovanje o tem lahko samo dim v zrak. Učenec mora situacijo doživljati in v njej najti sebe, svojo ustvarjalnost ter doživeti tudi to, kaj pomeni biti odgovoren med sebi enakimi. Mirno lahko rečemo, da je prav v tem smislu naših šolah dosti premalo storjenega. Poleg tega so preprčljivo pokazali, kako jim take šolske aktivnosti omogočajo, da znanje, ki ga dobivajo pri pouku, lahko uporabljajo, preizkušajo in vrednotijo. Tako je vzgajanje dosti bolj stvarno in učinkovito. Pod

svojim pokroviteljstvom imajo v primer nekaj najstarejših krajanov in »desetega brata«, zanje pa imajo pri lastni pionirski banki odprt tudi račun, na katerem so zbrali lep kupček denarja, da lahko za svoje »oskrbovanec« pripravijo novoletno jelko, pa tudi ob kakšni drugi priložnosti nabavijo kakšno potrebno reč.

Ni nas več presenetilo, da so vrata povsod odprta, da niti blagajne niso pod ključem, ker smo o tem že večkrat slišali. Tokrat so nas presenetili z ljubko revijo lepega vedenja. Povedali so, da nečijo zaostajati za časom, v katerem se vrste najrazličnejše moderne in druge revije, zato so se odločili za posebno revijo lepega vedenja. Ob petju, glasbi so se zvrstila dramatizirana poglavja iz knjižne o lepem vedenju in nasplošno iz življenja, kar nedvomno lahko dosti več zaleže, kakor če bi se nagulili pravila iz knjižice. Moralo bo nekaj ostati, zlasti še, če to uveljavljajo tudi v medsebojnih odnosih.

Škoda pa je, da ne morejo zgraditi ustreznih šolskih prostorov. Naravnost nenormalno je to, kako lahko zanemarjamo v materialnem pogledu šolo, kjer učitelji in ostali prebivalci dejansko dajejo od sebe skoraj vse, kar je mogoče dati. Mnogi starši iz okoliških naselij bi tako radi vsolali svoje otroke v centralno šolo

v Podčetrtku, pa jih zaradi neustreznih prostorov ne morejo vpisovati. Celotni učilnice so morali improvizirati v nekdanjem gospodarskem posloju, tudi v prostoru, ki niti za skladišče ne bi bilo primerno, za mnoge aktivnosti in druge potrebe pa so morali improvizacijsko izkoristiti podstrešje, hodnike in celo stranišči prostor. To pa so dejansko slabi dejavniki, ki zavirajo uspešnejše delo. Načrte za gradnjo že imajo, referendum je uspel, vendar še ni popolne zagotovitve, da bodo kmalu imeli novi trakt. Srečni so, da so končno dobili vodovod. Smarska občina sodi med najrevnejše v Sloveniji, pa ne more zbrati dovolj sredstev za investicije v šolstvu, toda pomen osnovne šole v Podčetrtku je prerasel občinske meje, saj je njihov pionirski odred na vrhu med najboljšimi v Jugoslaviji, življenje šole pa predstavlja »malo pedagoško poemo«, kakor so zapisali v sarajevskem časopisu.

Posebej prijetno smo bili presenečeni, ko smo videli, kako domala vsi učenci zmerejo igrati na različne glasbene instrumente. To so kmečki in delavski otroci, ki morda še dolgo ne bi imeli priložnosti, da bi prišli v roke citre, harmoniko, pa celo neke vrste harfice, ki jih je navdušen ob ogledu šole poslal iz Nemčije poznani glasbeni pedagog. Spontano so izvajali pravcati koncert. V takih razmerah se morajo prebujati tudi dispozicije, ki bi sicer lahko zadremale. Nismo mogli verjeti, da trenutno nimajo glasbenega strokovnjaka. Lanskoletna učiteljska glasbe je odšla, na so si skupno z ravnateljem šole nodelili delo. Vsi so mladi učitelji, polni delovnega zagona, iz lastne uspešnosti črpajo vedno znova svežo energijo, pa zmorejo tudi to, čeprav z improvizacijo niso zadovoljni. Komaj čakajo, da snet dobe strokovnjaka, toda marsikje bi v takem primeru rekli, da glasbenega pouka ne morejo v redu izvajati, kaj šele da bi v tej smeri razvijali svobodne aktivnosti.

Razmere torej moramo upoštevati, te jih marsikje vodijo v improvizacijo, in v tem smislu je potrebno trezno ovrednotiti celokupno vzgojnoizobraževalno delo na šoli. Na vsak način bi bilo še dosti boljše, če bi delovali v ustreznih prostorih. Trudijo pa se resnično zgledno in prav s tem v veliki meri kompenzirajo materialne pomanjkljivosti ter dosegajo zgledne delovne uspehe.

Z globokimi vtisi smo odhajali, doživeli smo pedagoško toplino in spoznavali, kako delo vzgaja, razvija in osvobaja; ugotavljali, da se vendarle pedagoška teorija v veliki meri uveljavlja v praksi in še to, da so tudi mladi učitelji lahko zelo ugledne osebnosti v šoli in kraju.

Učiteljem in učencem bi se tako javno radi zahvalili za resnično sproščeno sodelovanje ob obisku. Vemo, da bi pogosti obiski lahko motili pouk, sicer bi pa želeli, da bi vsak bodoči učitelj videl njihovo šolo, ker razvija pedagoški optimizem in samozavest ob pedagoškem delu. Vzganjanje je resnično predvsem v organiziranosti dela in aktivnosti, kar odseva tudi v šoli v Podčetrtku. Rudi Lešnik

Slovenski kulturni praznik — 120. obletnico Prešernove smrti so proslavili prosvetni delavci domžalske občine v veliki in lepo urejeni dvorani občinskega centra v Domžalah. Po kvalitetno pripravljem kulturnem programu se je začel drugi del zborovanja, v katerem so govorili o položaju šolstva v domžalski občini in se seznanili z delom in prizadevanji domžalske temeljne izobraževalne skupnosti, ki je doslej povsem izpolnila obveznosti do vseh vzgojnoizobraževalnih zavodov.

Osrednja točka razprave so bili pogovori o referendumu glede samoprispevka občanov za saniranje in izboljšanje šolske mreže v občini. Saniranje naj bi izvedli v petih letih, v ta namen pa je že sedaj pripravljen osnutek perspektivnega načrta. Poznajo ga že vse šole, upravni organi občine, občinske in družbenopolitične organizacije. Podrobneje ga bodo obravnavali na zborih volilcev, natisnjen pa bo tudi v majhni brošuri, ki jo bo dobila vsaka družina. Prof. Cene Matičič je na zborovanju posebej poudaril, da uspešnost izvedbe referenduma ni

odvisna le od občinskih upravnih organov, temveč predvsem od tistih, ki neposredno opravljajo kulturno-izobraževalno delo. Pri referendumu bo torej nadvse pomembna vloga prosvetnih delavcev in drugih, kako bodo znali na zborih volilcev utemeljevati potrebnost samoprispevka.

Referendum v domžalski občini je nedvomno upravičen. To potrjujejo npr. že tile podatki: v tej občini ima samo ena šola svoje televadnico, manjka 23 matičnih učilnic, nobena šola nima kabineta za specialni pouk, druge so brez zbornic, primernih upravnih prostorov itn. Zato da bi odpravili vse te pomanjkljivosti, bi morali zbrati v petih letih okrog 11.390.200 din.

Na zborovanju so govorili še o volitvah novih republiških in zveznih poslancev, ob koncu pa so delegati občinske konference prosvetnih delavcev ustanovili svoj odbor. Za predsednika odbora so izvolili profesorja Janeza Učarja, znanega kulturnega in prosvetnega delavca. Nace Vodnik

Lov za ocenami

Danes imam pouk v svojem razredu. Učenci so vznemirjeni, razgreti.

V dnevnik vpišem učno snov in jih pustim, da se dalje pogovarjajo. Vstanem.

»Kaj pa je tako vznemirljivega?« vprašam. Pripovedujejo, da so pisali dve tih vaji in angleško šolsko nalogo. Šolsko nalogo so morali ponoviti. Prvikrat jim ni uspela. Samo pet jih je pisalo zadostno. In danes so jo ponovili. Po neuspehu pa se za šolsko nalogo niso posebej pripravljali. Naj se učijo, pa bodo pisali bolje — tak je motiv.

Sedem. V dnevnik, kjer je prostor za take vpise, napišem: »Prosim, upoštevajte navodila, da v enem dnevu ne pišete več kot eno šolsko nalogo ali samo eno kontrolno nalogo.« (Morda bi bilo treba pripisati tudi to, koliko nalog smemo pisati v enem tednu.)

Učenci pripovedujejo dalje. Jutri spet dve tih vaji in naslednji dan slovenska šolska naloga. Med odmorom stopim k tovarišči in vprašam, če lahko prestavi slovensko tiho vajo za dan kasneje, šolsko nalogo pa na prihodnji teden. Šolske naloge ni mogla prestaviti; čeprav je to druga šolska naloga, teden pred konferenco pa prenatrpan z vajami, nalogami in spraševanjem. Morda je naloga res vezana na obravnavo? Morda so že vadili določeno obliko spisa ali pa bodo pisali samo zato, ker je to pred konferenco v navadi. Tudi zvezkov kasneje ne bo mogla popraviti. (Kaj vse bodo morali narediti učenci!)

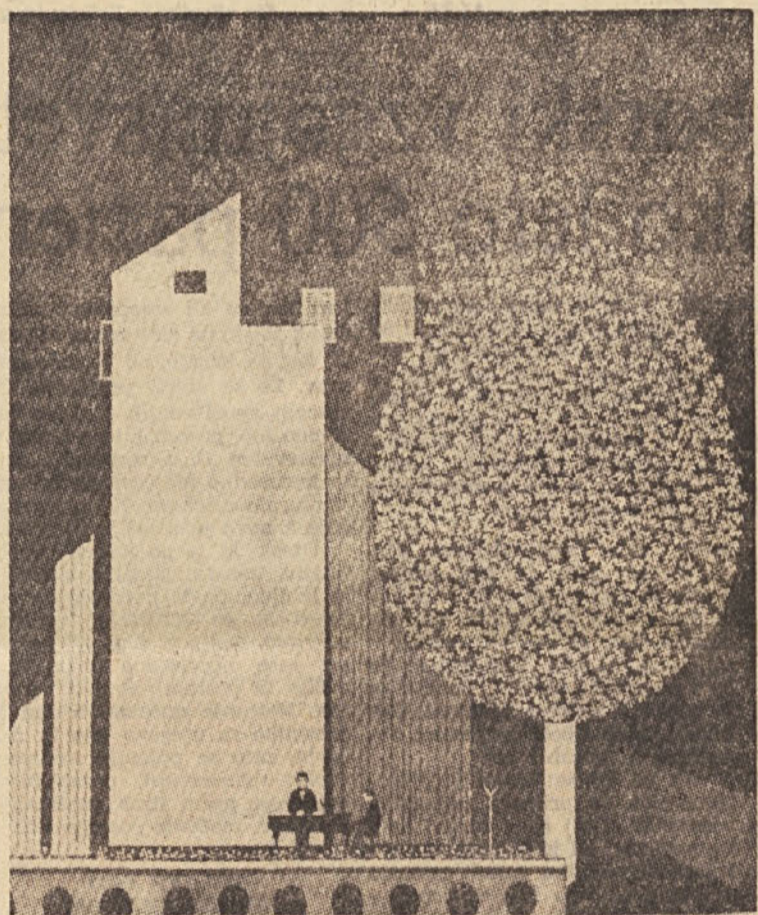
Kako različni motivi! Pravilen je lahko le eden. Šolsko nalogo pišemo po temeljiti obravnavi in pripravi. Prav to velja tudi za kontrolno ali tiho vajo. Najprej se prepričamo, koliko smo učence naučili, kakšna je bila naša razlaga, kako smo snov utrjevali; šele potem lahko dobimo pismeno oceno. Vendar ne vsega v enem tednu, ne preveč v enem dnevu! Tudi odrasli omagamo pod hudimi napori. Predvsem pa se je treba vživeti v učenca, v vsakega učenca — koliko in kako zmore.

Moje pripombe so seveda sprožile nekaj reakcij, bistvenih sprememb pa niso prinesle. Lov za ocenami se je nadaljeval. Tako bo tudi naprej.

Malokdo pa pomisli na otroka — mladega človeka, ki mu je prav v teh občutljivih letih treba najbolj prisluhniti, ga razumeti in pridobiti. Hitimo s snovjo zato, da ne bi s spraševanjem siromasili pouka, kot je dejala neka kolegica.

Hitimo z učno snovjo. Posreči se nam celo, da obravnavamo vse, kar predpisuje učni načrt ali pa še malo več, pri tem pa se dogaja, da usvojijo učenci le majhen del vsega tega. Zato, ker nismo dovolj utrjevali. In zato je uspeh vsake naloge tudi ogledalo učiteljevega dela.

P. s.: Pouk pa res siromasimo, vendar drugače, kot misli kolegica. M.

»Navkljub enostransko tehničarstvu in skrajnje zmaterializiranemu svetu si poezija kot najtinitnejša, najpristnejša govornica srca in duha, iskateljica vrednot, ki niso odvisne od fizikalnih sprememb in kemičnih presnov, še vedno utira pot k človeku. Podobna reči ponikalcini izvira in ponika, a široke ravninske struge najbrž ne bo dosegla nikoli, ali pa bo prenehala biti, kar je. Včasih se zdi, da je ljudje resnično več ne potrebujejo, včasih pa se zateka k njej kakor k izviru in puščavi. In rekel bi, da se človeška karavana temu času tudi približuje: velika praznota, suša, ki kljub številnim, navidezno močnejšim tokovom stiska človestvo, mora slejko prej doseči svoj vrh. Pot od tod pa vodi samo navzdol, v globine, kjer morda le še ni vse presušeno.« — Tako je zapisal pesnik Jože Smit v uvodu k publikaciji »Srečanja«, ki jo je izdalo Društvo slovenskih pisateljev in ki vsebuje pesmi koroskih (nemških) in nekaterih slovenskih pesnikov ter reprodukcije umetniških del slikarjev z obeh strani meje — med temi je tudi govorec »Peveca« (1962)

Čas za malo šolo ni izgubljen

Male šole so stare približno štiri leta; nekatere več, druge manj. Njihovega nastanka ne pogojuje v tolikšni meri denar, kot prizadevanja posameznih zavodov ali posameznikov; za to, da lahko živijo, pa rabijo seveda tudi ustrezne prostorske pogoje. Kljub temu da so ti pogoji dokaj različni, ugotavljamo, da male šole uspevajo; da so ena tistih redkih oblik vzgoje otrok, za katero so brez pomisleka rekli svoj »da« tudi starši.

Z učnim načrtom za delo v malih šolah, ki ga je lani izdal in pripravil republiški zavod za šolstvo, je delo v malih šolah pocenoteno. Jasnejše so postale tudi zahteve o tem, kaj pričakujemo od osebja, ki vodi te šole. To so posebej podčrtali razni seminarji za učitelje malih šol, ki jih je organiziral republiški zavod za šolstvo, za načrtno pomoč pa so poskrbeli tudi področni zavodi za prosvetno pedagoško službo. Le-ti so botrovali nastanku malih šol, pa tudi sedaj skrbno spremljajo razvoj njihove dejavnosti.

V MALI ŠOLI 82% NOVINCEV

Danica Wolfer, pedagoška svetovalka v zavodu za prosvetno pedagoško službo v Celju, poroča, da so akcijo malih šol, začeto v šolskem l. 1966/67 tudi v minulem šolskem letu uspešno nadaljevali. V tem letu je namreč obiskovalo malo šolo 3164 otrok ali 82 odstotkov novincev za šolsko leto 1968-1969. To pa pomeni, da se je število oddelkov malih šol povečalo — v primerjavi z l. 1967/68 — za 48, otrok pa je bilo 1024 več. Na vsem celjskem območju je bilo v tem letu v 150 oddelkih malih šol vpisanih 3164 otrok.

Starši so sicer želeli, da bi vključili čim več otrok v vzgojno

varstvene zavode; ta zahteva je nastala iz spoznanja o pomenu organizirane priprave otrok na šolo. Vzgojno varstveni zavodi niso mogli sprejeti vseh otrok, treba pa je bilo pripraviti na šolo tudi tiste, ki žive v krajih, kjer teh zavodov ni. Pokazalo se je, da so učiteljski kolektivi, posebno pa elementarke, pripravljene prevzeti delo v malih šolah, pa tudi šolska vodstva so pokazala dobro voljo. V malih šolah je delala v minulih letih tudi večina vzgojiteljic; zaradi izredne zahtevnosti pa se je njihovo navdušenje za tovrstno delo v zadnjem šolskem letu nekoliko zmanjšalo.

Osebjem, ki je delalo v malih šolah, so namenili v minulem šolskem letu dva in pol dnevnih seminarja — organiziral ga je celjski zavod za prosvetno pedagoško službo, udeležilo se ga je 98 elementar, medtem ko je bilo na seminarju v Ljubljani 10 elementar. Vzgojno varstvena zavoda v Celju sta pripravila ob tej priložnosti razstavo likovnih izdelkov, narejenih po programu za šolske skupine. Preden so male šole prenehale s poukom, je poslal celjski zavod za prosvetno pedagoško službo šolam, ki so imele oddelke malih šol (teh je bilo 95), vprašalnik o delovnih pogojih, izvedbi

USPEŠNA MALA ŠOLA V LJUBNEM OB SAVINJI

Ogledimo si enega od vprašalnikov in povzemimo, kako je uspela mala šola v Ljubnem ob Savinji. Na postavljen vprašanje je odgovorila Jelka Helešičeva. Pri republiški zavodu za šolstvo smo tudi izvedeli, da je to ena tistih malih šol, za katero lahko rečemo, da je v resnici uspela.

Prostor za malo šolo so izbrali v Ljubnem ob Savinji kar v šolski knjižnici. V majhen prostor so postavili šolske mizice tako, da je iz knjižnice nastala igralnica, stene pa so okrasili z likovnimi izdelki. Tudi z igracami ni bilo težav; vsak otrok je prinesel po eno s seboj, ostale pa je posodila šolska tehnična delavnica. Šola je z zbranim denarjem nakupila material za predvidene zaposlitve.

Jelka Helešičeva pravi: — Največji problem pri izvajanju zaposlitvev je bila moja premajhna usposobljenost za delo. Trudila sem se sicer najti načine za čim bolj zanimivo obravnavanje snovi, vendar bi prav gotovo imele večji uspeh vzgojiteljice, ki so za to šolane. — Najpotrebnejša didaktična sredstva je izdelala učiteljica sama (simbole za ponazo-

rite na flanelografu, risbe in sklice, posebno za razvoj in oblikovanje nekaterih matematičnih predstav). Igralnica je bila seveda preamajhna za gibanje, otroci pa so vseeno preživeli v njej prijeten košček svojega delovnega dne.

To malo šolo so obiskovali predvsem podeželski otroci, nekateri so prišli v šolo tudi od zelo daleč. Dobro so se vključili v igre in skupne zaposlitve. S pogovorom je učiteljica dosegla, da so otroci premagali prve znake sebičnosti, plahi so se počasi vendarle navadili na delo v skupini, ostali pa so se prilagodili in podredili.

Na vseh področjih je opazila pri otrocih velik napredek: premagali so začetno plahost, privikrali so se načrtno pogovarjali o svojem okolju, mislili so na pojave v svoji okolici, opazovali so jih in pripovedovali. Snovno niso pridobili veliko; to, kar so vedeli od prej, pa so razširili, poglobili in uredili, o tem so mislili in govorili. Otroke je navajala na disciplino v razgovoru, na dviganje rok in poslušanje sogovornika; navajala jih je tudi na odgovore v celih stavkih. Več težav je bilo z oblikovanjem nekaterih matematičnih predstav (delo z množicami), največ pa s spoznavanjem barv; otroci so poznali le belo, rdečo in črno barvo. Šele vsakodnevno ponavljanje in utrjevanje je rodilo uspeh.

DOBRA PRIPRAVA NA PRAVO ŠOLO

Smotne moralne vzgoje so doslegli ob branju slikanic, gledanju filmov in poslušanju gramofonskih plošč. Prizadevanje za oblikovanje otrokovega značaja je prepletalo vse delo v mali šoli. Otroke pa je vzgajalo tudi življenje v kolektivu, saj so se mo-

rall podrediti skupnim zahtevam, čeprav niso bile v skladu z njihovimi interesi.

Otroci so napredovali tudi v likovnem izražanju. Ko so prišli v malo šolo, so bile izrazne zmognosti nekaterih otrok na stopnji dvehletnega otroka, velika večina pa ni presegla zmognosti petletnega otroka. Napredovali so zelo počasi, zato pa je bil uspeh tembolj zanesljiv in razveseljujiv. Predstave otrok o določenem predmetu so bile silno nejasne, šele polagoma so v razgovoru dobivale določnejše oblike, ki so jih lahko narisali, izrezali in izrgali pa jih niso znali.

Po mnenju J. Helešičeve je čas za malo šolo prekratk, da bi mogla govoriti o blestečem uspehu in vseh doseženih smotih, ki so bili postavljeni. Kljub temu pa pravi: — Mislim, da čas še zdaleč ni bil izgubljen, saj sem spoznala otroke kot posameznike. Vem, kje bom morala zagrabiti jeseni, da bo šlo. Tokrat ne bomo porabili za pripravo in uvajanje toliko časa, otroci se šole veselijo. Vse to pa veliko pomeni. Z veseljem bi se izpopolnjevala za tovrstno delo, ker čutim do male šole izredno veselje, kot elementarke pa tudi vem, da je maia šola zelo pomembna. Prav hospitacija v vzgojnovarstvenem zavodu mi je pokazala, kako je mogoče delati, če ima človek ustrezno znanje. Vse vzgojiteljice malih šol naj bi ustanovile svoj aktiv, se sestale ob zaključku in izmenjale mnenja o načinih dela, težavah in uspehih. Na tak aktiv naj bi prišle tudi vzgojiteljice, ki so vodile oddelke male šole v vrtcih, da bi svetovale in odgovarjale na vprašanja učiteljev in nasprotno, vtilkno pa bi pomenile tudi hospitacije v letoletnih oddelkih male šole.

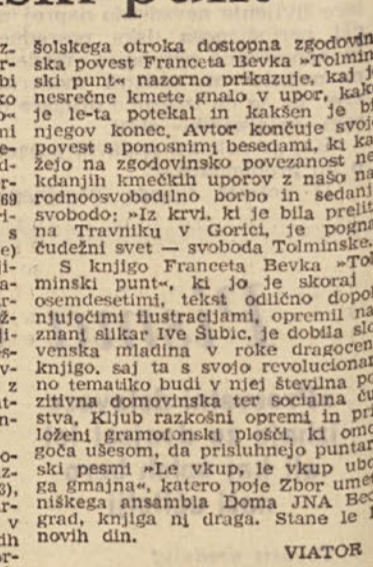
France Bevk: Tolminski punt

Zavod »Borec« v Ljubljani, ki izdaja znano otroško revijo »Kurirček«, že od leta 1962 redno skrbi tudi za to, da svojo knjižno zbirko za mladino »Kurirčkovo knjižnico« vsako leto obogati s tremi novimi leposlovnimi knjižnicami, katerih vsebina se praviloma nanaša na dogodke iz naše narodnoosvobodilne borbe. Tako so za šolsko leto 1968/69 izšli tri knjižice: Advana Izočica prikupna mladinska zgodba »Vrabeč s puško« (v prevodu Vile Brestovec) in Iva Zormanova povest v dveh knjigah »Gnezdo sršenov«. Poleg tega navedenih — rednih knjig — iz zbirke »Kurirčkova knjižnica«, je založba letos izdala še dve izredni knjižici, in sicer zbirko partizanskih pesmi, ki so nastale med NOB (objavljene pesmi so vse opremljene z ustreznimi komentarji) in eminentnega slovenskega književnika Franceta Bevka »Tolminski punt«.

Pisatelj je svojo zgodovinsko povest postavil v čas, ko se je razpletala velika tolminski punt (1716), ki je po besedah pisatelja nastala dr. Boga Grafenauerja »zadnji vrst veličkih kmečkih uporniških gibanj na Slovenskem pred reformami za Marije Terezije in Jožefa II.«. Kot je znano, so ta močnejši punt, ki je zajel Tolminsko, Vipavsko dolino, Idrijsko, Bera, Savinjski Rihenberg in Kras, povzročili novi davki, zlasti še na meso in vino, kar je močno vznejevoljilo kmete, že itak močno prizadete vsled zapovrstnih slabih let in živinske kuge. Zlasti pa je kmete razjaril goriski davčni zakupnik Bandel, ki pri izterjavanju novih davkov ni poznal niti najmanjšega usmiljenja.

Osrednja osebnost zgodovinske povesti »Tolminski punt« je dvajsetletni deček Marko, sin enega izmed voditeljev v tem uporu, Simona Golje s Kneže, katerega je krava rihita ujeta, obsodila na smrt in ga skupaj z Andrejem Laharjem, Štefanom Maražo in Andrejem Goljo usmrtila 21. aprila 1914. Marko, ki je kot deček bil priča celotnemu poteku tolminskega punta, sicer izgubi dragocenega očeta, skrbnega vodnika in nenadomestljivega vzornika, toda burno dogajanje istega časa zapusti nezbrisan sled v njegovem srcu, vedno pripravljeno za boj proti sleherni krivici in nasilju.

Zivahna in spretno v krajevni in časovni kolorit tedanje dobe postavljena ter razvoljni stopnji osnovno-

VIATOR

Osnovna šola Grosuplje

razpisuje mesto — UČITELJA ZA RAZREDNI POUK na podružnični šoli Zalna (4. razred) za določen čas, od 1. 4. 1969 do 30. 6. 1969. Stanovanja ni, ugodne prometne zveze.

KAJ SE DOGAJA (HAPPENING = DOGODEK) MED MLADIMI

TRIGLAV V ZVEZDI

KDO NAJ PRI NAS IZDELUJE UČILA?

Vračam se iz službe. Ura je dve ali kaj. Gneča na ulici me pomirjujoče vsrka. Zazdim se del tega ljubljanskega strojčka za kuhanje kave, ki se vrača k naslednji porciji k domačim ognjiščem. Pred menoj je druga polovica delovnega dne. Mrežice za nakupe me prazno pokličje iz torbice. Zvečer bo nekaj treba položiti v lonec. Neonski napis AE in SZ me pomirita. Te nakupe bom opravila mimogrede. Korak se uleni. Trenutke s prazno mrežo užijem kot svobodo in sproščenost brez obveznosti. Na križišču naše kmečko bahate KB vabi zeleni semafor na varno cestišče. Noga vseeno zastane. Med zlatim Emoncem in drobnim pultom je nekaj novega. Živo je. Črno. Čudno mirno. Dolgolasna blodinka popravlja črno ponjavo, iz katere mole tri glave. Dolgolase. Deške. Srednja, najvišja, temna ima čutne ustnice, zmrščeno frizuro, nedoločno strmi skozi očala, leva ima pšenične lase, modre oči in srep, čvrste preplaten pogled. Še najbolj je vsakdanja leva glava. Neakam domača. Znana prijaznost strmi iz rjavoknih oči. Ta glava je tudi najbolj nemirna. Vrtil se in suče, končno se umiri. Dekle se odstrani. Pred se umirjeno goro resne zaverovanosti zagledam na iverki prvošolsko napisano TRIGLAV. To bo najbrž pojasnilo, si mislim. Saj tri glave imajo res. Le kaj so hoteli izraziti? Se norčujejo? Hočejo kaj dopovedati? Štrajkajo? Ampak proti čemu, zakaj in čemu?!

Ljudje se ustavljajo. Smehljaji preletajo utrujene, naveličane, zimsko puste obraze. Osebnih avtomobilov za hip parkirajo. Avtobusi vozijo počasneje. Ne samo zaradi ovinka. Voznik se je zagledal v »goro«, potniki se obeležijo na okna. Tudi ti se nasmejejo. Nekaj kep zleteli proti živemu spomeniku. Predvsem ni nikogar, ki Triglava ne bi opazil. Vsak si nekaj misli, nekaj je doživel, nekaj znal, se nekako opredelil.

Obrazi so sproščujoči. Na nobenem ne berem obsodbe. Vsi se hahljajoče namuzajo in večina jih nadaljuje svojo pot. Ne zdržim. Približam se kipu, ogovorim ga. Kratek posvet. Domentimo se, da se bomo pogovorili čez dve uri v restavraciji Koper. Imam čas za razmišljanje.

Nekoliko me je že sedaj sram. Pri teh letih se spuščam v avanturistično srečanje z zelenici, ki so povsem brez predsodkov, kar so dokazali z današnjim dejanjem. Nobenega dokaza nimam, da bodo spoštljivi do mojih let. Začnem se tolažiti, da jih ne bo. Saj so vendar neodgovorni. To njihovo današnje dejanje ni nikomur podobno. Upam, da ne pripadajo kakšni organizaciji načelno nemih. Morda pa bodo vzroki vsakdanjih besed le približni bariero. Končno se še vedno lahko izgovorim na svoj poklic. Če bodo tihi, se prepuščajo samovoljni presoji. Tudi oni so postavljeni pred odločitve. Če so le sposobni takega presojanja. Srebam kavo. Vroča je. Toliko teh »če« stavkov se mi je utrnulo, kot bi vsa okolica cmokljala: če, če, če...

Nekako samozavestno ugotovim, da so prišli. Dve uri je minilo. Še nekaj čez. Morajo biti pošteno premaženi. Zunaj je tisti zoprni vlažni, megleni zimski popoldan, ki zahteva od Ljubljana črna kar trohico zavestne volje, da ne občepe pri topli peči. Naročili so kuhano vino. Tudi zame. Potem spet srehamo. Premlevamo vsak svoj »če«. Štirje so. Pridružila se jim je Irena, tista svetlo-lasa, ki je popravljala njihovo ponjavo. David in Drago sta skupaj z Ireno študenta II. letnika slikarskega oddelka Akademije za upodabljanje umetnost v Ljubljani, Milenko pa je študiral umetnostno zgodovino. Zapustil je seminarne klopi, ker ne prenese toliko in takega historizma. David slabo govori slovensko. Tretji rod slovenskih izseljencev v ZDA, ki se je vrnil v domovino svojih staršev. Toda to sploh ni pomembno. Vsi so predvsem zemljani.

Ob tem se najprej zapletemo. Kako — zemljani? Očetovsko razumevaljoče svetujejo, da pustimo ta pogovor za pozneje. Najprej se žele predstaviti. Legitimirati.

So likovna skupina nekdanje OHO in »tistega« Kataloga. Lokacija njihovega dela je sedaj v Ljubljani, v parku Zvezda. Zato, ker je v centru, zato, ker je tu možna odlična komunikacija z ljudmi. Čemu bi rinili v galerije in muzeje. Se tako dobro razstavijo si ogleda največ 700 ljudi. Zato iščejo nove oblike, da bi se ljudem približali. Triglav, ki so ga postavili v Zvezdi, ni simbol. Nič za tem ži-

vim kipom. Triglav ima tri glave. To je vse. Gre le za intenzivno informacijo. Njihov cilj in namen je stalna fizična prisotnost v vsakdanjem dnevu. To ocenjujejo kot delo. Kot objekt Triglava so imeli svojo funkcijo. Ne uporabno, ampak funkcijo. Lahko bi jih imenovali skulptura — umetniško delo. Lahko tudi ne. Ime sploh ni važno.

Sodijo, da so s svojim namenom uspeli. Ura je bila primerno izbrana — veliko ljudi jih je videlo. Mimo so hiteli šolarji, študentje in uslužbenci. Lokacija je prilagojena namenu. Informacija o neformi je uspela.

Zakaj so postavili prav Triglav? Lahko bi postavili drevo, toda ljudje se ne bi ustavljali, ker je to že znana oblika.

Naše delosejmenjuje happening — dogodek. Skrbimo, da se dogaja: 15 knjig OHO (le kakšen pedagog sem, da nobene ne poznam!), snemamo filme v svojem kino klubu, Razstavljali smo v beograjskem Ateljeju 212, v študentskem centru v Zagrebu, v Mariborskem Rotovžu, kot Atelje 68 v Ljubljani. Sodelovali smo na festivalu avantgarde v Italiji.

Obožujemo strip. Rodil ga je film. Strip je film v knjigi. Strip je civilizacijska oblika hitrega obveščanja.

Naše stališče je skupinski medij. Naša ideja tehnološki status. Misel in dejanje sta povezana. Material, ki nam je na razpolago, nam da idejo. Pripravljamo razstavo iz umetne volne, penaste gume, umetnega usnja...

Slikarji — študentje.

če ne pričakuje. Najbolj so zadovoljni, če smo le toliko angažirani. Torej — bivamo. Ko ne bomo mogli bivati tako, bomo pa drugače. Ne živimo preteklosti in bodočnosti, ampak sedanjosti trenutke. Kaj bi s podatki! Dovolj je, da za stvari vemo. Navsezadnje na podatke pa je sklerotično. Če nas bo življenje vrglo obnje, se bomo z njimi spoprijeli. Morali se bomo. Tako, kot se spoprijemamo z materiali, iz katerih pripravljamo razstavo.

Apollo 8? Lepo. Da. Nič več. To se nas ne tiče. Za nas je Zemlje dovolj. Hiša je lupina. V njeni praznini je njeno bistvo. Kolo so prečke v točki središča. Odpomnost in funkcijo mu daje praznina.

Raziskujemo praznino. Obožujemo ritual. Vsakdanjem opravkom je treba vrniti smisel plemenitosti.

Poglejte: prehitavanje z avtomobilom. Pogledam, če je možno. Sprožim smerni kazalec, zavrtim volan, pritisnem na plin, čvrsteje se oprimem volana, posvetim se cesti pred seboj in ob sebi, napeto doživljam prehitavanje, končno lahko vključim nasprotni smerni kazalec, obrnem volan in spet zajnem doživljati varnost. Ritual je važen. Vsebuje spoštovanje. S spoštovanjem opravljeni prehitavanje na cesti, ali kje drugje, ne more biti nepremišljeno. Naša filozofija — če jo že imamo — je spoštovanje doživljanja. Svojeja in tujega. V našem svetu imajo vsi pravico doživljanja. Svojeja doživljanja. To je osnova urejenosti.

Naši otroci bodo manj zoprni od nas. Razvili bodo svoje osebnosti brez pritiska, s katerim se moramo mi še vedno otepati. To bo rodilo tudi več pogojev za razvijanje ustvarjalnosti, kot jih je sedaj. Vašo deklaracijo o vrednosti ustvarjalnosti vam trgamo iz rok in jo uredničujemo. Morda smo ob tem še nerodni. Nič zato.

Pod arkadami v Zvezdi smo pripravili barvne krede. Pozvali smo mimoidoče, naj kaj narišejo. Otroci so uživali. Odrasli so se sramovali, se niso ničesar domislili, smo jim bili smešni, neresni. Napiti se odraslih ni sram. Premalo imamo oblik za sprostitve. Zakaj gojimo le neokusne, da ne rečemo negativne...

Da. Res. Premalo gojimo pozitivne, vsakdanje oblike sproščanja napetosti. Trenutnih in vsem dostopnih sprostitvev.

Ločimo se kot prijatelji. Ves čas so mi potrpežljivo trgali meglice predsodkov. Tako potrpežljivo, kot tega nisem nikoli doživela ne doma, ne v šoli, ne v organizaciji, ne na delovnem mestu. To je kvaliteta — potrpežljivost, nenapadnost, nevsiljivost. Sproščala pogum iskanja.

Hitijo v šolo. Ura anatomije jih čaka. Ne žele je zamuditi. Anatomija neznanega, a dameda. Kot hud odtok ugotovim, da mi niso pripovedovali o nikomeric sveta odraslih, ki bi jih hotel poslušati, se z njimi pogovarjati. Komunicirati z njimi o delovanju neforme.

Kaj smo res postali strojčki za kuhanje kave?

Joža Zagorc

»Raziskujemo praznino. Obožujemo ritual. Vsakdanjem opravkom je treba vrniti smisel plemenitosti...«

Vrgla sem jim prestrašeno opazko iz publike: »Ali nimajo drugega dela?!« Odgovor je jedrnat: »Tudi tisti ni imel drugega dela, sicer bi nas ne opazil, ničesar pomislil, molčal.« Dal mi vidno, nevsiljivo, a kričeče novoletno darilo Ljubljaničanom, če, če, če...

Nismo krivi, če smo meščanski otroci. Nimamo določenega cilja. Ideja nam rodi idejo. Važno je delati, Delamo. Delamo to, kar se nam zdi pomembno. Angažirani smo, da hodimo svojim mamam po mleko, če smo se tako domenili. Več od nas tudi nihče.

N A G R A D A

Učitelj Pokorny je bil zadnje čase ves nervozen. Sploh ni več vedel, kje se ga drži glava. Leto, šolsko namreč, se je nagibalo v zadnjo tretjino, on pa je bil z učnim načrtom nekje na polovici. In nobenih izgledov ni bilo, da bi lahko v kratkem času kaj popravil. Pred njim je bila še šolska naloga iz zgodovine ZKJ, spis iz prometne vzgoje, tekmovanje v zbiranju naračnikov za najslabše kulouarske časnike, a kaj ko so se ostali kolegi odločili, da bodo tekmovali v razpečevanju tiska. Od občinskega odbora Rdečega križa so dobili priporočilo, da naj pišejo nalogo s tematiko krvodajalstva. Na vsej višnji stopnji mu je pri slovenskem jeziku zmanjkalo ur, snov je čakala v zaostanku. Že ko je mislil, da bo postavil stvari na svoje mesto in se posvetil poučevanju, so se začele slavnosti ob smrti enega naših velikih pesnikov. Moral je posvetiti po eno uro njegovim pesmim. Nekaj dni zatem je prišla okrožnica iz zavoda za pedagoško službo, da naj pišejo spise o novih pogajanjih za mir v Vietnamu, občinsko čebelarstvo družstvo pa je vabilo učence, naj pišejo o čebelah.

Učitelj Pokorny je bil zadnje čase ves nervozen. Sploh ni več vedel, kje se ga drži glava. Leto, šolsko namreč, se je nagibalo v zadnjo tretjino, on pa je bil z učnim načrtom nekje na polovici. In nobenih izgledov ni bilo, da bi lahko v kratkem času kaj popravil. Pred njim je bila še šolska naloga iz zgodovine ZKJ, spis iz prometne vzgoje, tekmovanje v zbiranju naračnikov za najslabše kulouarske časnike, a kaj ko so se ostali kolegi odločili, da bodo tekmovali v razpečevanju tiska. Od občinskega odbora Rdečega križa so dobili priporočilo, da naj pišejo nalogo s tematiko krvodajalstva. Na vsej višnji stopnji mu je pri slovenskem jeziku zmanjkalo ur, snov je čakala v zaostanku. Že ko je mislil, da bo postavil stvari na svoje mesto in se posvetil poučevanju, so se začele slavnosti ob smrti enega naših velikih pesnikov. Moral je posvetiti po eno uro njegovim pesmim. Nekaj dni zatem je prišla okrožnica iz zavoda za pedagoško službo, da naj pišejo spise o novih pogajanjih za mir v Vietnamu, občinsko čebelarstvo družstvo pa je vabilo učence, naj pišejo o čebelah.

Pustil je vnevar samostalnike in odvisnike, opustil branje beril in analizo pesmi in se posvetil analizam nagradnih tečajev, interpretaciji okrožnic in vsem sortam tekmovanj. Ted-

nik o slovenskih škandalih je lastnoročno prodajal po hišah. Ko je bil že prepričan, da se bo lahko vsega otresel, je prišel na šolo trgovski potnik neke založbe in pustil na šoli nekaj knjig. Nujno jih je bilo treba prodati in pri urah spregovoriti nekaj o knjigah. Že dva meseca niso prebrali v šoli nobenega berila, z učnim načrtom, so bili v zaostanku za mesec in pol. Medtem so se odločili, da si bodo ogledali gledališko predstavo in moral je učence pripraviti na ogled te igre. Ko so to izvednottili, je bil v vaškem kinematografu na sporedu film, ki ga niso smeli zamuditi. Ker je filmska vzgoja nekako bliže jezikom kot fiziki, je pripravil učence na to predstavo.

Sosednje mesarsko podjetje je imelo dober hladilnik. Ko pa se je pokvaril vaški transformator, je bila nevarnost, da bodo splesnile vse stotine kranjskih klobas. Pionirska organizacija se je odločila, da bo prišlo okrožnica iz zavoda za pedagoško službo, da naj pišejo spise o novih pogajanjih za mir v Vietnamu, občinsko čebelarstvo družstvo pa je vabilo učence, naj pišejo o čebelah.

že, da je učitelj materinščine. Najbolj se je bal le inšpektorja. Bal se je, da bo prišel nekega dne, prinesel naloge objektivnega tipa in preizkusil učence v znanju. Pozabil je namreč celo na učni načrt.

Inšpektor je res prišel, takrat so pri pouku ravno popravljal šolski list, popravljali so tiskovne napake. Inšpektorju se je zdelo to imenitno in v knjigo inšpekcijskega vpisal: »Pouk je zelo življenjski.« Od takrat se mu je zdelo, da je na konju in inšpektor se je vračal v mesto s polno torbo klobas, postal je naročnik šolskega lista in član upravnega odbora literarnega krožka.

Pokorny se ni niti začutil, ko je dobil ob krajevnem prazniku vabilo: »Prosimo, da se praznovanja zagotovo udeležite, ker ste kandidat za občinsko nagrado na področju kulture.«

In res je dobil nagrado »za izredne uspehe pri šolskem delu, za dosežene rezultate pri učnozgodnem procesu v razredu in za vsestransko aktivnost.« Čestital mu je celo inšpektor. Malo nerodno je bilo, da so vsi njegovi učenci padli na sprejemnih izpitih za srednjo šolo, toda za to je lahko krivil tudi neurejene razmere v našem šolstvu.

Nagrado je pa le imel in bil je vzor predanega pedagoga. Pa še res bi lahko bilo.

TONJE PARTLJIČ

Ob poročilih, ki jih sestavljajo zavodi za prosvetno-pedagoško službo ob sklepu šolskega leta, poslušamo že nekaj let vedno isti refren: učni uspehi so preslabi, osip učencev na osnovnih šolah je prevelik itn. Kje so vzroki za ta pojav? Iščejo jih vsepovsod: v prenatrpanih učnih načrtih, pretesnih učilnicah, prevelikem številu predmetov, v premajhnem usklajevanju pouka predmetnih učiteljev na isti šoli, v pomanjkanju učil ali v tem, da jih učenci premalo uporabljajo, v alkoholizmu in drugod.

Marsikatero pomanjkljivosti smo v zadnjih letih sicer že odpravili. Tako imamo na primer danes mnogo modernih novih zgradb, v katerih poučujejo vse bolj kvalificirani učitelji, prenatrpanost razredov z učenci ni več tolikšen problem, kljub temu pa učni uspehi le še niso taki, kakršnih bi si želeli. Gotovo je še mnogo objektivnih težav, ki jih ne bo mogoče odpraviti čez noč. Precej pa je tudi takih, ki so preostojive in za katere še nismo storili vsega, da bi se jih znebili. Prav to pa želimo dokazati tudi v naslednjem prispevku.

Statistična poročila prosvetno-pedagoških služb vedno znova opozarjajo, da je največ negativnih ocen še vedno iz materinščine, tujega jezika in matematike. Vsi ti predmeti pomenijo učencem »strah in trepet«. Prav za matematiko pa si upam trdit: po nepotrebnem.

Ni dvoma, da je temelj uspeha pri posameznih predmetih, še posebno velja to za abstraktnije predmete, nazornost. Temu pa posvečamo pri vseh predmetih, in še posebej pri matematiki, še vedno premalo pozornosti.

Matematika je abstrakten predmet, ki temelji na čisti logiki, njene osnove so konkretne. Zato pa morajo biti prav te osnove zares trdne, vse osnovne matematične operacije pa izpeljane nazorno in razumljivo. Prav zaradi nazornosti se morajo utrditi v učenčevi zavesti tako močno, da izključujejo vsako zamešnjavo in hkrati utrde v učencih sorodnost osnovnih računskih operacij (seštevanja in odštevanja, množenja in deljenja oziroma merjenja osnovnih števil, ulomkov, relativnih števil itn.).

To pa je mogoče doseči le z množico ponazoril-učil, ki bi jih moral imeti učitelj takoj pri roki. Z njimi lahko mimogrede ponovno posredujemo učencu operacijo, računski izraz ali pravilo, ki ga ob prvi razlagi ni povsem razumel. Zgodi se, da učenca ni bilo pri pouku, ko smo obravnavali novo učno snov, precej pa je tudi primerov, za katere je potrebna večkratna utemeljitev. Vse to pa lahko opravimo le z izdelanimi učilom, sicer izgubimo preveč časa.

IN KAKO JE S PONAZORILI IN UČNICI PRIPOMOČKI PRI NAS

Ko sem kmalu po vojni poučeval matematiko in fiziko v vseh razredih tedanje nižje gimnazije, sem se srečaval s težavami, ki so izvirale iz ne dovolj trdnih temeljev, pridobljenih v osnovni šoli. Le-te pa bi si morali pridobiti prav vsi učenci, tudi tisti, ki teže dojemajo. Pomanjkanje ponazoril, sem si dejal. Tudi to bo prešlo, ko bomo zgradili osnove našega gospodarstva. Zelo sem si prizadeval, da bi z nenehnim ponazarjanjem (risanjem, skiciranjem in improviziranimi učili) zmanjšal strah pred matematiko in odpravil šibke točke v osnovi.

Vse to pa mi je uspevalo le v dodatnih urah pouka. Zakaj? Preprosto zato, ker ni bilo na voljo primernih učil in sem moral izgubljati čas s ponovnim risanjem in skiciranjem. Tudi za teja poglavja v višjih razredih osnovnih šol (ulomkov, relativnih in običnih števil) nimamo uspešnih ponazoril, ki bi bila učitelju vedno pri roki.

Ko me je pred 15 leti službena potreba (premostitev) privedla na nižje organizirano osnovno šolo, sem lahko kot upravitelj opazoval iste probleme: pomanjkanje primernih ponazoril. Zal pa je ostalo vse le pri ugotavljanju, ker se zaradi preobremenjenosti in prezaposlenosti nisem utegnil ukvarjati s temi problemi. Šele kasneje, ob priključitvi nižje organiziranih šol k popolnim osemletkam sem se lahko znova lotil dela. Postal sem razrednik prvega razreda, in sicer na šoli, kjer ima ena tretjina učencev podporočni IQ. Uspeh, dosežen z uporabo pripomočkov, ki so mi bili takrat na voljo, pa še zdaj ni bil v enakem razmerju s trudom, vloženim v delo.

Precej mesecev sem se ukvarjal z mislijo, kako pripraviti učni pripomoček, ki naj bi zadovoljivo ponazoril vsako računsko

operacijo in ustvaril v učencih pravilno predstavo o številni vrsti in njenih mestnih vrednostih. Trud je bil poplačan z uspehom. Barvno računalo, ki ima namesto krogljic izrezane okrogline, ki jih s pomočjo treh barv (rdeče, modre in rumene) razvrščam v barvne skupine, mi omogoča ustrezno ponazoritev vseh računskih operacij, in sicer vsem učencem (tudi tistim z nizkim IQ). Delo je postalo lažje, negativnih ocen pri matematiki ni bilo več. Iznajdbo sem dal patentirati. Na tej osnovi sem skonstruiral tudi barvno računalo za 2. razred, ki deluje samo z dvema barvama. Preizkusil sem ga v drugem razredu tako, da sem ga uporabljal dve leti. Z njim je mogoče ponazoriti tudi vse računске operacije do 100 (seštevanje, odštevanje, dopolnjevanje, razdruževanje, množenje, deljenje in posebej merjenje).

Nekaj pred tem je bila ustanovljena pri Svetu za prosveto SRS komisija za odobravanje učil, ki mi je obe učili odobrila kot učna pripomočka v osnovni šoli. Prototipe učil sem pokazal tudi v Beogradu, Zagrebu in Skopju, in sicer v zalozbah učil. Ocenili so jih zelo ugodno, in dejali, da bodo učila radi sprejeli v prodajo, če jim pošljem tovarniški izdelek.

ZAKAJ NIMAMO PODJETJA ZA IZDELAVO UČIL

Tu pa se težave šele začnejo. Svet za prosveto mi je učilo sicer odobrilo, ni pa pristojen za njihovo izdajanje. Ne bi rad opisoval svojih brezuspešnih poti, ki sem jih imel, ko sem iskal podjetje, ki bi hotelo uresničiti moj načrt za izdajo računal. Dve podjetji sta svojevolično razveljavili ustno pogodbo. Zato sem tem bolj hvaležen mizarskemu podjetju Pohištvu in Celju in celjski tovarni tehtnic Libela, ki sta mi deloma omogočili, da so moja računala vendarle prišla na šole.

Za to, da nisem omagal na naporni poti, se moram zahvaliti tudi čudovitemu razumevanju tovariša ravnatelja ter poklicnim kolegicam in kolegom, ki so me bodrili, podprli z naročili in blagohotno sprejeli tudi nekatere pomanjkljivosti, ki so razumljive v takšnih pogojih dela. (Vse je bilo narejeno s pomočjo kredita — do plačila naročil.) Hvala tudi vsem tistim šolam, ki so ponovno naročale računala za učence, ker so s tem jasno pokazale, kako so jim koristila.

Lanskega avgusta mi je le republiški sekretariat za prosveto in kulturo odobrilo kot učilo še barvno računalo za tretji razred osnovnih šol. Učitelj tega razreda ni imel pri pouku na voljo ničesar razen tisočice razpredelnice. To računalo bo ustvarilo učencem pravilno predstavo številčne vrste do 10.000 in pomagalo pri prehodu k popolnoma abstraktnemu računanju. Ob tem pa sem se zopet znašel pred uganko, kje dobiti denar za izdelavo orodja in plačilo računov, kar je nujno — še preden dobe šole učila.

Zakaj vse to opisujem? Zato, ker hočem pokazati na velik problem, ki ga bomo morali prej ali slej rešiti. V vsej naši republiki namreč nimamo podjetja za izdelovanje tisti učil, ki jih potrebuje republiški sekretariat za prosveto in kulturo (v primeru, da avtor nima možnosti ali pa ne želi sam izdelovati učil). Menim, da je dolžnost skupnosti, da omogoči učiteljem ustrezna učila, namesto da iz leta v leto križirajo šole in učiteljstvo zaradi slabih učnih uspehov.

Kako je s tem na Češkoslovaškem? V neki reportazi sem bral, da s ponomos opozarjajo na učila, ki so jih pripravili prosvetni delavci, izdeluje pa jih posebno gospodarsko državno podjetje, ustanovljeno v ta namen. Pri nas smo imeli tovarno učil v Črnolju, pa je prenehala delovati. Menim, da bi morali takemu podjetju, čeprav je v začetku nerentabilno, pomagati in mu zagotoviti obstoj. Ali ni na primer žalostno, da šole niso mogle kupiti velike stavnice zato, ker je nihče ni hotel založiti?

Za nekaj šol sem izdelal barvno stavnico sam, po naročilu. Ugotavljam pa, da bi morali malo stavnico iz mehke lepenke nujno zametati za močnejšo, saj jo prav problematični učenci po prvem mesecu že ne morejo več uporabljati. Pred nedavnim sem predložil sekretariatu za prosveto in kulturo SRS primerek učila za ulomke. Tudi pri drugih predmetih bi najbrž potrebovali še zelo veliko učil. Vem tudi za učilo, ki bi bilo zelo uporabno pri pouku tujih jezikov, pa ga avtorica zopet ni mogla hitro uresničiti. Čeprav si želim, da bi moja učila izdelala naša, slovenska tovarna, bom moral najbrž, če ne uspe, ponuditi patent drugam.

Ivan Rušar

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

V ZBIRKI »KOZMOS« JE ZALOŽBA PONATISNILA PRIROČNIK

BRESKVAR - URSIC

»VEGA«

LOGARITMI IN DRUGE TABELE

KNJIŽICA VSEBUJE VSE POMEMBNE TABELE, MATEMATIČNE IN DRUGE IN KRATEK REPETITORIJ IZ MATEMATIKE.

CENA: 9,50 DIN

KOLEGOM V SLOVO

V četrtek, 13. t. m. je po dolgo...

skvi, nato pa se je vrnil v domače...

JAN BAUKART

Pionir št. 6

Med pustnimi maskami v Lukarji...

Teško bi bilo reči, kateri izmed njih...

Taka usoda verjetno ne bo za zaleda...

BERTA GOLOB

Kurirček 5-6

Pesmi in prozne sestavke so pripelvali naslednji avtorji: Vojan Arhar...

V rubriki »Deset minut pri valih« se srečamo v 5. številki z vodcem...

V rubriki »Poskusimo napraviti je v 5. številki napisano, kako je

IVO ZORMAN: GNEZDO SRŠENOV

Kurirčkova knjižnica. Izdal zavod Borec, Ljubljana 1968

Najprej bi spregovorili o prav sekro...

nega junaka, pred nas jih je postavil vse...

ska. Stopala je po sredi ceste, ljudje so se...

ALOJZ REBULA: V SIBILINEM VETRU

V sodobnem leposlovju je zgodovinska tematika nekako v ozadju...

Ne da bi iskali vzporednice med Wilderjem in Rebulo, pa je treba ugotoviti...

ALISTE AGRESIVNI?

Agresivnost med učitelji je splošen problem. Mnogi strokovnjaki celo do...

7. Ste prosti. Nenadoma priteče priredi Jurček k vratom zbornice in vam pove...

8. Ali kdaj Jurček povzročil, da vam stopi kri v glavo? Odg. a - da, b - ne.

9. Mala Klara je po odmoru že četrti zamudila v razred v zadnjih dveh dneh...

10. Ali kdaj mala Klara povzročil, da vam stopi kri v glavo? a - da, b - ne.

The Teacher December 20, 1963

1. Ali vam je kdaj žal, da ste učitelj (profesor)? Odg. a - da, b - ne.

2. Zjutraj sta se prepirala v učilnici za tehnični pouk mala Vilja in Klara...

3. Slovesnemu kulturnemu prazniku se je oddolžila 6. št. Kurirčka s prispevkom Nasmeh Prešernove muze...

4. Otrci imajo radi pesmi Vojana Arharja. Bagdadski kameleji sejem je ilustriral Božo Kos...

5. Tudi drugi prispevki ne bodo ostali neprebrani, prav gotovo tudi ne pisma iz Kurirčkove torbe...

BERTA GOLOB

e - vprašali malo Klara, kaj se je dogajalo, f - vprašali Vilija, kaj se je dogajalo...

6. Podobne nerodnosti kakor včeraj ste zopet doživeli in ugotovili, da je mala Klara namerno pljusnila barvo na Vilijevo izdelek...

7. Imeli ste konflikt z Blažem, pri čemer je robustni Blaž samovoljno zapustil razred...

8. Imate dobro urejen razred in pravkar razlagate zanimivo povest. Nenadno stopi noter tovarišica Pickova...

11. Na poti v šolo ste doživeli majhno nesrečo, imate na nogi odrgnino in malo strgan plašč...

12. Robustni Blaž vam je rekel dra na tla. Bi vi: a - pognali Blaža na hodnik, b - zajokali...

13. Ravno ste razčistili z Blažem zadnje nepravilnosti, oba pa sta še vedno razburjena...

14. Na poti v šolo ste doživeli majhno nesrečo, imate na nogi odrgnino in malo strgan plašč...

15. Postali ste robustnega Blaža k ravnatelju, ker sami niste mogli priti z njim na kraj...

16. Poslali ste robustnega Blaža k ravnatelju, ker sami niste mogli priti z njim na kraj...

17. Ali kdaj Jurček povzročil, da vam stopi kri v glavo? a - da, b - ne.

18. Postali ste robustnega Blaža k ravnatelju, ker sami niste mogli priti z njim na kraj...

19. Ali kdaj Jurček povzročil, da vam stopi kri v glavo? a - da, b - ne.

20. Ali kdaj mali Vilji povzročil, da vam stopi kri v glavo? a - da, b - ne.

21. Robustni Blaž vam je rekel dra na tla. Bi vi: a - pognali Blaža na hodnik, b - zajokali...

22. Ravno ste razčistili z Blažem zadnje nepravilnosti, oba pa sta še vedno razburjena...

23. Ali kdaj Jurček povzročil, da vam stopi kri v glavo? a - da, b - ne.

24. Na poti v šolo ste doživeli majhno nesrečo, imate na nogi odrgnino in malo strgan plašč...

Delovna skupnost pri OSNOVNI ŠOLI V DOBOVI razpisuje delovno mesto učitelja za razredni pouk od 1. III. do 30. VI. 1969.

John Galsworthy: »Temni cvet — Onkraj sreče in ljubezni«

Ko je angleški pisatelj sprejel 1932. Nobelovo nagrado, je bil čas naklonjen realizmu fabularjanja, kot ga je morebiti najpristnejše izrazil v »Sagi o Forsythih«. Vendar tudi tedaj ni šlo brez ugovorov. Kakorkoli že, dandanes bi nam lahko bil pisatelj »Sage o Forsythih« odet v patino klasika in malone pozabljen v mejah realistične pripovedi povedal svoje in zaobjel angleško finančno družbo preteklosti, ko ne bi televizijska upodobitev Galsworthyjevega romana znova ozivila pisateljevega literarnega slovesa. Ob tem slovenski paradoks: že kar navdušeno televizijsko spremljanje »Sage o Forsythih« se razodeva ob literarnem delu, ki govori o družbeni plasti, kakršne v takih razdobjih ne bi našli na Slovenskem v predvojnih letih, kar pove, da problemsko jedro Forsythov nima prave vzporednice s slovenskimi razmerami. Kako so književniki različno vrednotili Johna Galsworthyja, naj ilustrirata dva primera. Thomas Mann je dejal, da je Galsworthy »pesniški zgodovinar angleškega meščanstva, vselej pridoben prve vrste«, medtem ko je Gottfried Benn ostrejši: »Galsworthyju, tej kapitalistični fregači, se ob njegovih družinskih tragedijah dandanes posmehuje dozorajoče pubertetnice«.

Toda beseda je namenjena dvema samostojnima romanoma, kjer je srčika Galsworthyjeva fabularjanja in razmišljanja ljubezn. »Temni cvet« je že pred vojno prevedel Oton Zupančič, »Onkraj sreče in ljubezni« pa je prevedla Majda Stanovnik kot je povojno noviteto za slovenski knjižni trg. Spričo popularnosti televizijskih oddaj o Forsythih ne kaže dvomiti, da bosta tudi ta romana toplo sprejeta med občinstvom, že zavoljo mikavne in trezne ljubezenske problematike kot tudi zavoljo pisateljevega humanističnega etosa. Kljub temu da je vsebina obeh romanov časovno in prostorsko drugod in v gotovoda drugačni podobi, kot se nam kaže dandanes, »Temni cvet« daje tri ljubezenske zgodbe slikarja, kjer pride do izraza Galsworthyjevo tankočutno opazovanje in duševno nasiranje. Pisatelj je značilno porazdelil roman na »Pomlad«, »Poletje« in »Jesen«, vzporedajoč letne čase z življenjem umetnika in hkrati tudi z notranjim dozorevanjem glede pojmovanja ljubezni. Pridih rahle romantike ob pisateljevi težnji za realistično odkrivanje se pri Galsworthyjevih ljubezenskih romanih ne razodeva le tu, vendar ne kaže spregledati, da mu etično iskanje ostaja nepogrešljiva sestavina prizadeto-osebnega pojmovanja ljubezni. V romanu »Onkraj sreče in ljubezni« je pisatelj postavil v sredino dogajanja mlado dekle, ki se ji razblinjajo iluzije o violinistu, ki je lahko kot umetnik velik, kot človek, ki ga vodijo pri dekletu strasti, pa pritiklav. Razočaranje mlade žene se ne spodkopje velike misli o tisti ljubezni, ki je ni doživela. Toda življenjska resničnost jo privede do tragičnega konca. Spričo naglašene ljubezenske vsebine obeh romanov se ni mogče ostreji misljenja, da je Galsworthy tako privzdignil ljubezen, jo iztrgal iz mnogih komponent življenja, gotovo prav z željo, da bi v čistejši obliki spregovoril o problemu, ki mu je sila bliizu in pomembne veljave. Spričo te privzdignjenosti pa dandanes še bolj začetno, vso tipiko in časovno veljavnost Galsworthyjevega pisateljevanja. I. G.

Gledališki dokumenti

Ob prebranju DOKUMENTOV SLOVENSKEGA GLEDALIŠKEGA MUZEJA* — doslej je izšlo dvanajst zvezkov — sem bil vse bolj pričuden, da je slovenska javnost premo seznanjena s temi izredno zanimivimi in pomembnimi zborniki najrazličnejših pričevanj o slovenski gledališki kulturi. Vse to gradivo o gledališkem življenju in ustvarjanju pri Slovencih dovoli živo izprike, kako se je oblikovala slovenska gledališka misel in kako smo na Slovenskem uresničevali zamisli o svoji gledališki podobi. Seveda pa v Dokumentih ne gre samo za objavljane dokumentarne gradiva, marveč tudi za zelo resen znanstven napor s študijami o posameznih obdobjih, pojavih, dogodkih itd. položiti solidne temelje za celotno zgodovino slovenskega gledališča in s tem tudi za našo kulturno zgodovino naspiati.

In kaj vsebuje teh dvanajst zvezkov Dokumentov? Najstarejši gledališki in dramski prizidevanji so se lotili: B. Kreft v sestavku »Prvi slovenski dialog in prizor«, v katerem ugotavlja, da je pravzaprav Trubarjev katekizem prvi dramski dialog v slovensčini (pogovor med očetom in sinom). F. Kalan je v temeljiti študiji »Gledališki značaj škofješkega pasijona« prišel do sklepa, »da se v Romualdovem besedilu resda nakazuje mnoge značilne poteze tako imenovane igre o svetu, da pa je uprizoritveni scenarij tega pomiknega teatra povsem očitno je baročno razširjena spokorniška procesija, zakaj izven dvoma je dejstvo, da je dramaturški in režijski osredek vse Romualdove zamisli pasijonske zgodbe o Kristusovem trpljenju, torej misterij na motiv živca...« D. Ludvik je v svojem prispevku »Zveze med stanovskim gledališčem v Ljubljani in predmetnim odri na Dunaju v letih 1780—1840« ugotovil (to je lo odlomke) o obravnavanju gledališke dejavnosti na Slovenskem, ki jo je začel v knjigi »Nemško gledališče v Ljubljani do leta 1790«; itd.

Gledališko življenje na Slovenskem v 19. stoletju so v svojih sestavkih oveličili: A. Siročak v razpravi »Levstikov, delci pri ustanavljanju in začetnem delovanju Dramatičnega društva«, M. Mahnič je razgrnil doslej še neobdelano »Novo gradivo o početkih dramatičnega društva« in na podlagi ohranjenega gradiva prikazal tudi delovanje »Dramatičnega društva v Ljubljani od 1869 do 1892«. D. Moravec je v članku »Nekaj opomb o vzponih in upadih našega starejšega repertoarja« posegel v čas po leto 1848 ind. Prvi dve desetletji našega stoletja sta prinesli precej novosti v

slovensko gledališko življenje in ustvarili trdnije temelje za to dejavnost tudi v drugih središčih: v Mariboru in Celju. B. Hartman je v 11. številki Dokumentov podrobneje razčlenil »Ustanovitev mariborskega Dramatičnega društva« (l. 1909). F. Gradišnik pa »Ustanovitev samostojnega Dramatičnega društva v Celju leta 1911«; plodnost in razgibanost gledališkega snovanja v Trstu do usodnega 13. julija 1920, ko so fašisti požgali Narodni dom in »uničili tradicijo slovenskega igranja v Trstu«, je opisal D. Moravec v daljšem sestavku »Repertoarna samostojnost in odvisnost slovenskega gledališča v Trstu (1902—1920)«. Za ponazoritev gledališkega razvoja pri nas je zelo dragoceno tudi gradivo, ki ga je (v treh nadaljevanjih) pod naslovom »Slovenski gledališki konzorcij (1917—1920)« objavil M. Mahnič.

K pisarnosti vsebine Dokumentov in k večji zanimivosti so nedvomno mnogo prispevali tudi najrazličnejši spomini in pa do tedaj še neobjavljeni pisma pomembnih osebnosti. Med pomembnejše prispevke v prvi skupini bi spadali S. Samca »Partizanski spomini gledaliških popotnikov« (ki pripovedujejo o delovanju kulturne skupine X. ljubljanske udarne brigade), nadalje R. Brenčiča »Spomini na mariborsko gledališče 1922—1941«, J. Glazerja »Spomini na slovensko gledališče predstave v Mariboru pred prvo svetovno vojno« itd. In pričevanja pism? Zelo pomemben prispevek k poznavanju Linhartovega duševnega profila so njegova pisma gornjeljubškemu preroditelju Karlu Gottlobu Antonu, ki so hkrati tudi »naša prva izrazita slavistična korespondenca« (A. Gspan); pretresljiva so pisma bolnega igralca Josipa Pluta; troje pism Juska Kozaka ob pripravah na uprizoritve njegove Balade o ulici zelo slikovito razkrijeva pisateljev značaj, njegovo lenkovost, občutljivost in poslušnost za prvinske lastnosti literarnega dela; v objavljenih odlomkih pism (ženi) se lepo zrcali tudi osebnost F. Albrehta; prav posebej dragoceno pa so pisma dramatika S. Gruma uredniku Ljubljanskega zvana F. Albrehtu (zanimiva so zlasti zato, ker so iz obdobja med nastankom drame Dogodek v mestu Gogi in ajeno krestno predstavo).

Precej prostora je v Dokumentih odmerjeno tudi stikom slovenskega gledališča z gledališko kulturo drugih jugoslovanskih narodov, pri čemer se mi zdi potrebno opozoriti zlasti na te sestavke: D.

Precej prostora je v Dokumentih odmerjeno tudi stikom slovenskega gledališča z gledališko kulturo drugih jugoslovanskih narodov, pri čemer se mi zdi potrebno opozoriti zlasti na te sestavke: D.

Precej prostora je v Dokumentih odmerjeno tudi stikom slovenskega gledališča z gledališko kulturo drugih jugoslovanskih narodov, pri čemer se mi zdi potrebno opozoriti zlasti na te sestavke: D.

Aleksander Ivanovič Laktionov: »Pismo s fronte« — olje — 1947, Moskva, Tretjakovska galerija

Kibernetika in učni proces

Kibernetika, katere naloga je reševanje splošnih problemov biološke, tehnične in socialne narave, sodi brez dvoma med najmlajše in najzanimivejše znanstvene panoge. Njen oče je pokojni Norber Wiener (1891—1964), matematik in palitlog, ki je leta 1948 napisal svetovno znano delo »Kibernetika ali nadzor in razumevanje pri živilih in strojih«. Poslej se je ta znanstvena panoga razvijala tako hitro in tako uspešno, kot se nobena znanost doslej. Nastala je obsežna strokovna literatura in bili so skonstruirani izredno zapleteni stroji, ki svojo dejavnost ter zmogljivost presenečajo celo svoje kreatorje v tolikšni meri, da jim ti ne pravijo zaman »elektronski možgani«.

Kljub očitnemu tehničnemu napreduku na področju elektronike pa le-ta ni edino področje kibernetične znanosti. Reakcije živih bitij temeljito namreč na zelo kompliciranem sistemu signalizacije in avtomatične regulacije, zaradi česar mora kibernetika razvozlati številne dokaj zapletene fiziološke pojave, ki se dogajajo v živih organizmih. Zato posegajo tudi v področja drugih znanosti, to je v fiziologijo, nevrologijo, psihologijo, psihofiziologijo (zlasti poslušanja, mišljenja in govora), psihologijo, telekomunikacijsko tehniko, tehniko izdelave robotov, fonologijo itd., ter se obilno okoriščajo njihovimi znanstvenimi ugotovitvami.

Zaradi svojega širokega področja delovanja in izredne praktične uporabnosti je kibernetika potrkala tudi na vrata pedagogike. Pomislimo samo na tvebovo strojev za učni proces, ki delajo na podlagi kibernetičnih načel, ter se vprašamo, ali vsaki uspešni učenci ob večji osebnih angažiranosti z upoštevanjem njegovih individualnih karakteristik ter z racionalnejšo izrabo razpoložljivega časa. Vsekakor smo že priča nastajanju nove znanstvene veje — pedagogike kibernetike, saj bo le-ta v dosegajoč način poučevanja in učenja vnesele marsikatero pomembno spremembo. Mimo tega pa ne bomo mogli noben prosvetni delavec, zlasti ne tiste, ki stremi k nemehnemu izboljšanju dosedanjega načina šolskega dela. Z namenom, da bi poučujočim pedagogom to problematiko kar najbolj približal, se je Jugoslo-

vanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj odločil za prevod nemškega avtorja Gerharda Meyera »Kybernetik und Unterrichtsprozess« (v prevodu: KIBERNETIKA I NASTAVNI PROCES); delo je izšlo v Berlinu leta 1965 in vsebuje vsa bistvena znanstvena doganja s tega področja za oktobrom 1964 vred. Zato je prevajalec s svojimi opombami opozoril na nekatere važnejše izsledke, ki so se na področju kibernetike pojavili po tem datumu do tiskanja prevoda.

Delo, ki ga je avtor namenil učiteljem in študentom na zavodih za usposabljanje bodočega pedagoškega kadra, je strogo metodično razdeljeno na tri temeljna poglavja in več pododdelkov. V prvem poglavju daje pisec definicijo pojma kibernetika, našteje njene veje ter razloži metode njenega dela. Drugo poglavje govori o vloži kibernetike v učnem procesu, zadnje poglavje pa je posvečeno medsebojnemu odnosu med pedagogiko in kibernetiko. Delo, ki končuje obsežno bibliografijo strokovnih del napisanih v angleščini, nemščini, ruščini in drugih jezikih, je ilustrirano s številnimi skicami, shemami in fotografijami.

Ker je knjiga Gerharda Meyera »KIBERNETIKA I NASTAVNI PROCES« (179 strani) izrazito strokovno delo, priporočamo vedoželjnemu bralcu, da se zaradi boljšega razumevanja navedene problematike poslužijo še te strokovne literature:

- Gontarenko, M. N.: Kibernetika u vojsci. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1966. (Str. 413).
- Jacker, C.: Človek, spomin in stroji. Uvod v kibernetiko. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1966. (Str. 128).
- Kekić, Z.: Kibernetika. Zagreb, Privreda, 1962. (Str. 153).
- Lysaught, J. P. — C. M. Williams: Uvod u programiranu nastavu. Zagreb, Školska knjiga, 1966. (Str. 99).
- Mužić, V.: Programirana nastava. Zagreb, Školska knjiga, 1963. (Str. 181).
- Pfeifer, J.: Tajna ljudskog mozga. Zagreb, Naprijed, 1963. (Str. 280).
- Rovinski, Z. — A. Ujomov — E. Ujomova: Stroji in misel. Kratak oris kibernetike. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1964. (Str. 137).
- Wiener, N.: Kibernetika i društvo. Ljudska upotreba ljudskih bića. Beograd, Nolit, 1964. (Str. 244).

NOVE KNJIGE

Josef Feustl — »Mala filmska vladnica«. Zaprtni zapis o »Mali filmski vladnici« želi opozoriti na brošuro, ki jo je že pred dobrim časom napisal Prosvetni servis. Ob čitju ni bila deležna pozornosti, kot bi jo zaslužila, zato naj velja priča jujoči zapis predvsem kot opozorilo tistim učiteljem, ki se ukvarjajo ali se želijo ukvarjati s filmsko vzgojo, pa tudi zreljšim solarjem. Ki bi z resnobo hoteli spoznati filmsko abecedo. V originalni filmski abecedi pred nekaj leti v zbirski založbi Projeventure na pobudo švicarske skupnosti Mladina in film. »Malo filmsko vladnico« je pravzaprav pisalo več avtorjev: Paul Hasler je napisal »Človek najde novo izrazno sredstvo«. Josef Binzinger »Nastaja izbran film«, o filmskem jeziku je spregovoril Josef Feustl, Vitko Mušič je prispeval »Pot od producenta do potrošnika«, Ignatia Gentile pa »Mi in film«. Brošura šteje 84 strani, upoštevali pa je treba bogato slikovno gradivo, tako da ni težko spoznati, da so avtorji zgoščeno in v najpotrebnejših obrih poslali vse tisto, kar sodi v filmsko abecedo. Razumljivo je, da vsakdo, ki bi želel spoznati nadrobnosti o nastanku filma, o filmskem jeziku, o filmskih tehnikah, o zvrsteh filma, ne bo sešel po tej brošuri, ampak si bo poiskal zahtevnejše delo. Brošura pa je zato dokaj pripravna za šolsko rabo in prav v tem je vrednost prevoda »Male filmske vladnice«.

Ivan Albright: »V svetu, kamor je prišla duša z imenom Ida« — olje 1927—1930, Umetniški inštitut v Chicagu

Svet moderne umetnosti (30)

Ne bo odveč, če mimogrede navedemo, da je Amerika sorazmerno pozno ustvarila svojo umetnost in da se ne more ponašati s tako tradicijo, kot jo ima Evropa. Tako ugotovitev opozorja, da pa. Tako ugotovitev opozorja, da pa najsi se nove struje pojavljajo lahko tradicija ugodno vpliva na životvornost umetniškega ozračja, v opreki s poprejšnjimi. Kolonizatorji in priseljenci niso ustvarili

nečesa, kar bi lahko poimenovali kot ameriško umetnost (razumljivo je, da ne gre beseda o predkolumbijski umetnosti). Šele v XX. stoletju se pokažejo znamenja osamosvojitvenih poizkusov, čeprav kot pobudni odsevi evropskih strujanj in osebnosti. Tako v Združenih državah Amerike ni ne nekoga trdnega umetniškega središča, kot je npr. Pariz, kot je bil München ali Firence, tudi o novotvornih pojavih, ki bi jih lahko poimenovali kot strujo, bi ne mogli govoriti, predvsem pa lahko govorimo o posameznih, izoliranih umetnikih, o posameznih osebnostih. Spričo tega je razumljivo, da je slogovni izraz ameriškega slikarstva, kiparstva, grafike dokaj raznoter in včasih sočasen. Šele s pop-artom zadobi ameriška umetnost samostojni pečat, čeravno že v abstraktni smeri zaznamujejo ob evropskih vrstnikih vidne dozežke.

Ne kaže pa zanemariti ameriški občutek za stvarno, realno, neposredno, kar se odraža pri nekaterih realističnih umetnikih. Bržčas se tu odraža tudi vpliv sedme umetnosti v smislu: filmska slika je odraz objektivne stvarnosti. Vendar pri slikah Ivana Le Lorraine Albrighta (rojen 1897) ne bi mogli reči, da gre zgolj za fotografsko reproduciranje, kar naj ponazori slika v olju »V svetu, kamor je prišla duša z imenom Ida«. Ze naslov opozorja, da ne gre zgolj za ženo pred ogledalom, tako čestim motivom raznih stoletij. Čičaški slikar, ki je poleg ameriških šol obiskoval tudi evropske, je ustvarjal dokaj počasi — navedeno sliko kar od leta 1927 do 1930. Nekdanji anatomski risar je ohranil še marsikaj iz poprejšnjega poklica. Slika prikazuje realistično podobo sedeče žene, ki ji je odcvetela mladost. Sedeča na stolu, z ogledalom v roki, si skuša pomladiti videz, toda testene in nagubane noge, roke in naličen obraz dajejo kljub lišpanju podobo ginevajočega bitja, nečesa, kar je podvrženo razkrajanju. Nered okoli nje na skr-

nji in na tleh je samo dopolnilo otopelosti ženske, ki bi si v svoji otročnosti in bržčas tudi osamelosti hotela dati vsaj nekaj tolažilnega lišpa in samoprevare. Tu seže realistično opazovanje preko faktografije, Albright poseže v notranji svet, tudi poudari zgrozilno bridko resnico in ustvarja značilno vzdušje, ki sivo in mračno deluje na gledalca.

Med realističnimi pojavi XX. stoletja je treba navesti tudi edino strojo — **socialistični realizem**. Po oktobrski revoluciji se je v Sovjetski zvezi zvrstilo nekaj struj — naj omenimo samo konstruktivizem — ko je 1934 popolnoma prevladal socialistični realizem kot edina struja v književnosti, glasbi in upodabljajoči umetnosti. Izhodiščna zahteva je postala, da mora biti umetnost konkretna, vsakomur razumljiva in dostopna, osnovana na principu strogo realističnega opazovanja in podajanja, poudariti pa mora socialistično idejnost. Prežema naj jo optimizem. Glede tematike sledijo umetniki socialističnega realizma revolucionarni vsebini Oktobra in upodabljajo revolucionarne voditelje, ali pa segajo po sedanji vsebini in z zanosom faktografsko prikazujejo zidanje tovarn, kolhozno delo, srečna lica udnarikov in njihovo delo v rudarskih bazenih ipd. Tu ni mesta za individualizem, še manj za umetniške deformacije fotografske stvarnosti. Socialistični realizem naglašata tisto, kar je tipično, kolektivno, socialistične tendence dajejo prednost didaktični učinkovitosti in propagandno-poučni vsebini. Posređi so tudi teoretična določila, ki dajejo struji povsem določene zahteve.

Socialistični realizem je obveljal v Sovjetski zvezi od navedenega časa brez bistvenih sprememb. Po drugi svetovni vojni pa se je ta struja odrazila tudi v Bolgariji, Nemški demokratični republiki, na Madžarskem, v Romuniji, na Poljskem, v Češkoslovaški, Jugoslaviji ter Albaniji, kjer je prevladala nekako za do-

bo petih do petnajstih let. Povsod je ta struja dobila pečat uradne struje. Kakor je socialistična miselnost lahko odmevala po svetu, pa socialistični realizem ni mogel v svoji tendenčno-didaktični vsebini najti spontanega odmeva. Italijanski slikar Renato Guttson je bil po drugi svetovni vojni v slikarstvu zelo uspel predstavnik socialističnega realizma, čeprav revolucionarnega mišljenja, pa se ni hotel podrediti naturalistični fotografiji.

A. P. Kibalnikov: Majakovski, 1956

Slika v olju Aleksandra Ivanoviča Laktionova »Pismo s fronte« daje vso tipiko takega slikarja. Laktionov (rojen 1910) je podal skupino oseb, ki z nasmejanimi obrazi spremlja pismo, ki je prispelo s fronte. Slika je izdelana s tisto natančnostjo, kjer je že moč govoriti o fotografski izdelanosti.

Kip A. P. Kibalnikova daje portret Vladimirja Majakovskega tako, da umetnik povsem realistično sledi zunanjemu izgledu znanega pesnika in mu vdahne nekaj viharnega.

(Nadaljevanje sledi)

* Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja, I.—XII. (1964—1968); uredila Mirko Mahnič in Dušan Moravec.

G. KOCIJAN

Razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE BAKOVCI
razpisuje
prsto delovno mesto
**UČITELJA
ZA SLOVENSKE JEZIK**
za določen čas od 1. 3. do
20. 6. 1969
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

250 let

šole v Vidmu pri Ptuj

Mrliška knjiga v Vidmu pri Ptuj (prejšnje ime kraja St. Vid pri Ptuj) dokazuje, da so imeli v kraju učitelja že 1719. leta. To je bil Franc Anton Sutori, ki je bil tudi cerkovnik in organist. Prvi izprašani učitelj pa je bil Jurij Domanjko, ki je poučeval od 1774—1799, sledil pa mu je Martin Kovšek od 1799—1845. leta. Do 1868. leta je bila šola enorazredna, od tedaj dalje pa dvorazredna. Leta 1877 pa je deželni šolski svet razširil šolo v trirazrednico. Pouk so imeli prvotno v leseni stavbi, ki je 1813. leta pogorela, nakar so imeli pouk v privatnih stavbah. Leta 1880 so bile v šolane naslednje vasi v šolski okoliš šole v Vidmu pri Ptuj: Sv. Vid, Podbrežje, Sturmovoje, Vareja, Dravci, Majski vrh, Sp. Pristava, Dravinjski vrh, Ljubstava, Saviče, Jurovci, Lancova vas, Zg. Pristava, Trnovci in Sela. Najoddaľnejši kraji, kakor Zg. Pristava, Trnovci in Selo, so leta 1880 odprli svojo enorazrednico na Selah. V Vidmu pa so leta 1885 zgradili novo šolsko poslopje in razširili šolo v štirirazrednico z odlokom deželnega šolskega sveta z dne 9. aprila 1885. leta (št. 1720). Ker pa je število otrok iz leta v leto naraščalo, so 1898 stavbo dvignili za eno nadstropje in šolo razširili v šestrazrednico 14. julija 1899. leta (št. 4763).

V času druge svetovne vojne je bil pouk ves čas v šolski stavbi v nemškem jeziku. Po končani vojni pa so pričeli z rednim poukom 15. oktobra 1945 in je bilo na zavodu 390 otrok. Šola je bila šestrazredna. Sedaj deluje v Vidmu pri Ptuj osrednja osemletna osnovna šola. Po statističnih podatkih Zavoda SRS Slovenije za statistiko je bilo v šolskem letu 1966/67 na šoli 16 oddelkov in 545 učencev.

Vir: Izvleček iz šolske kronike v Slov. šolskem muzeju, Popotnik 1987, stran 105

S. PAVLIC

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

Nagrajuje vaša odločitev za namensko varčevanje z ugodnimi posojili. Stanovanjsko posojilo lahko dobe občani in pravne osebe, ki v banki namensko varčujejo, namensko vežejo stanovanjska sredstva za določen čas ali vplačajo ta sredstva v kreditni sklad banke. Posebno ugodnih obrestnih mer so deležni lastniki vezanih deviznih računov.

Za navadne in vezane hranilne vloge daje Kreditna banka in hranilnica Ljubljana najvišje obresti!

Poleg tega sodelujejo varčevalci vezanih hranilnih vlog, namenski varčevalci in lastniki vezanih deviznih računov pri vseh nagradnih žrebanjih, ki jih prireja Kreditna banka in hranilnica Ljubljana vsake štiri mesece. Naslednje nagradno žrebanje bo v mesecu maju, ko bo razdeljenih 250 lepih nagrad, med njimi tudi dva avtomobila, fiat 124 ter fiat 850.

Zaupajte nam svoje denarne posle! Opravimo jih hitro, zaupno in pod najugodnejšimi pogoji.

Popravek

V razpisu predšolske ustanove Lendava, objavljenem v drugi številki Prosvetnega delavca (30. januarja 1969) je nastala tiskovna napaka. Za oddetek Dobrovnik razpisuje predšolska ustanova Lendava 2 delovni mesti vzgojitelje, VZG in ne enega, kot je bilo napak objavljeno. (Prednost imajo kandidati, ki vsaj pasivno obvladajo madžarščino.) Ustanovo in bralce prosimo, da nam napako oprostite.

Zbor delovne skupnosti

osnovne šole Lucijana Bratkoviča-Bratuša, Renče

razpisuje prosti delovni mesti:

- učitelja matematike, PRU, za nedoločen čas
- učitelja biologije in kemije, PRU, za določen čas od 10. 3. do 30. 6. t. l.

Razpis veča do zasedbe delovnega mesta.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS. Izide štirnatisredno med šolskim letom.

Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284.

Časni predal: 355-VII.

Letna naročnina: 12 din za posameznika, za šole in druge ustanove 30 din.

Stevo. tek. računa: 591-8-28-1.

Tiska CZP Ljudska pravica.

Razpisna komisija

posebne osnovne šole Ravne na Koroškem

razpisuje delovno mesto

RAVNATELJA

Kandidat mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima višjo ali visoko izobrazbo defektološke smeri,
- da ima najmanj 5 let pedagoške prakse na posebni osnovni šoli.

Kandidati naj pošljejo prijavo s kratkim življenjepisom in dokazilo o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni od dneva razpisa.

Vprašanje:

M. G. iz Gabrovke pri Litiji sprašuje, koliko znaša učna obveznost učitelja, ker je na njihovi šoli določena 24 ur tedensko, mnenja imajo neke kolege, ki mi poučujejo isti razred, 22-urno tedensko učno obveznost in 2 honorarni uri. Zanima jih, če se razredništvo šteje k učni obveznosti, ali se moreče plačuje posebej?

Odgovor:

Učna obveznost učiteljev za razredni pouk je toliko učenih ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kakor 24 ur na teden. Učna obveznost učiteljev za predmetni pouk je tedensko 22 ur, ki pa jo lahko svet osnovne šole v okviru delovne obveznosti poveča ali zmanjša posameznim učiteljem za predmetni pouk za največ dve uri tedensko. Tako določa 70. člen zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 9/68 — prečiščeno besedilo). Iz tega določila je razvidno, da je učna obveznost po zakonu določena za učitelje razrednega pouka največ do 24 ur tedensko in tudi, da so možne različne učne obveznosti med posameznimi šolami, saj je učna obveznost odvisna od predmetnika. Redni pouk učiteljev je torej do največ 24 ur tedensko in šole ure nad to učno obveznostjo je možno smatrati za nadurno delo.

Po 73. členu TZDR določa osnove in merila delovna skupnost v statutu, podrobneje pa so urejena v pravilniku. Izhodišča za osnove nastajajo o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 9/68 — prečiščeno besedilo), ki jih ima delavec na delovnem mestu (npr. pouk in z njim zvezane proste naloge, razredništvo in podobno). Delovna skupnost bi morala zato v svojem pravilniku predvideti tudi vrednotenje dela, ki ga ima razrednik, ter tudi za to delo določiti merila za učitelje osebnega dohodka. Razredništvo pa ne šteje v učno obveznost, temveč v drugo delo v okviru delovne obveznosti (42 ur tedensko), t. j. čas za priprave, razredništvo, skrb za knjižnico itd., kakor to določa 71. člen zakona o osnovni šoli.

Vprašanje: Šola navaja, da je absolvent filozofske fakultete opravil diplomno iz enega jezika, ki ga poučuje na šoli, iz drugega jezika pa ima samo del izpitov, pa ga na šoli ne poučuje. Zanima jo, če zanj veljajo določila glede strokovnih izpitov in ali mu sme svet šole določiti rok za opravljanje strokovnega izpita po opravljeni diplomji?

Odgovor:

Absolvent filozofske fakultete, ki ima diplomno iz enega jezika, ki ga poučuje, ima torej po 80. členu zakona o osnovni šoli predpisano splošno pedagoško in strokovno izobrazbo in zato zanj veljajo določila o strokovnih izpitih. Če pridobi pravico opravljanja strokovnega izpita po dveh letih vzgojnega izobraževalnega dela, mora pa ga opraviti najpozneje v petih letih opravljanja takega dela. Razumljivo je, da smo svet šole takemu delavcu določili rok v okviru zakonskega roka, v katerem mora opraviti strokovni izpit.

Vprašanje: Na seji TIS je bilo rečeno, da dobijo vse šole enake zneske za pedagoške ure predmetnega pouka ne glede na to, kdo poučuje na predmetni stopnji, ali učitelj, predmetni učitelj ali profesor. Nekateri menijo, ker oboja poučujeta na enaki stopnji, zato sprajše osnovna šola, če velja sklep izvršnega sveta Slovenije glede poprečnih mesečnih prejemkov profesorjev, če ti poučujejo na osnovni šoli ali na srednji šoli?

Odgovor:

Sklep izvršnega sveta Slovenije glede poprečnih prejemkov prosvetnih delavcev velja glede financiranja dejavnosti šole v tistem delu, ko gre za višino sklada osebnih dohodkov. Toda vsaka delovna skupnost v svojem splošnem aktu (statut, pravilnik) samostojno določa osnove in merila, po katerih so učni ljudje delovni deli sredstev za zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb. Izhodišča za te osnove pa so zlasti: vrsta delovnih nalog, ki jih ima delavec na delovnem mestu, zahtevnost nalog, možnosti za delo itd. (glej 80. člen TZDR).

Sklepi TIS se torej nanašajo na financiranje šole in določajo višino sklada za osebnih dohodke, ne morejo pa se uporabiti za konkretno delitev osebnih dohodkov za posamezne delavce, temveč se morajo deliti ta sredstva skladno z določili splošnih aktov delovne organizacije in seveda v okviru sredstev, ki jih za svoje delo prejme šola.

Vprašanje: Osnovna šola Majde Vrhovnik iz Ljubljane navaja, da je prosvetna delavka odpovedala delovno razmerje in ji le-to preneha 30. 4. 1969. Zanima jih, če tej delavki pripada letni dopust in koliko?

Odgovor:

Po določilih 63. člena TZDR ima delavec pravico in tudi mora izrabiti letni dopust, delovna skupnost pa je dolžna da mu to omogoči. Delovna skupnost ne sme dati delavcu denarnega nadomestila namesto letnega dopusta. Delavec, ki je izpolnil pogoj za pridobitev letnega dopusta, ga lahko izrabiti v vsakem koledarskem letu, ne glede na to, koliko časa je bil v posameznem koledarskem letu na delu. Pravico do letnega dopusta ima tudi delavec, ki mu delo preneha v začetku koledarskega leta.

Delavec, ki mu je prenehalo delo na enega od načinov, naštetih v 5. odstavku citiranega člena, ima pravico izrabiti letni dopust pri tih delovni organizaciji, pri kateri mu je delo prenehalo. Iz povedanega torej sledi, da ima delavka pravico, da v vsaki delovni organizaciji izrabiti letni dopust in to do konca odpovednega roka oziroma razrešitve. Koliko dni letnega dopusta pa pripada tej delavki, je odvisno od določil vašega statuta oziroma pravilnika o delovnih razmerjih, v katerem ste glede na določila 67. člena TZDR bili dolžni postaviti merila za odmero višine dopusta glede na delovne pogoje, delovno dobo, uspehe delavca in posebne socialne razmere, in sicer v okviru zakonske norme (glej 65. člen TZDR), tj. najmanj 14 in največ 30 delovnih dni.

Vprašanje: Osnovna šola Polhov Gradec sprašuje, če pripada letni dopust prosvetnim delavcem, ki imajo pedagoško izobrazbo oziroma je določen čas od 1. 9. 1968 do 30. 6. 1969, in ali je možno na kakšen koli način tem delavcem izplačati nadomestilo za letni dopust?

Odgovor:

O tem ali imajo delavec, sprejeti za delovnega, pravico do letnega dopusta, sem dal odgovor že v št. 6 številki »Prosvetnega delavca« z dne

Vprašanja in odgovori

27. 3. 1968, vendar glede na odmaknjenost ponovno odgovorjam.

Po določilih 64. člena TZDR imajo tudi delavci, ki stopijo na delo za določen čas, da opravljajo sezonska dela, po samem zakonu pravico do letnega dopusta, če tako dolgo traja najmanj 6 mesecev nepretrganega dela in sicer najmanj en dan letnega dopusta za vsak mesec nepretrganega dela in jim pripadajo tudi vse pravice, ki jih ima delavec za časa izrabe letnega dopusta. Toda z ozirom na to, da je zakon izrecno določil, da gre letni dopust le delavcem, ki opravljajo sezonska dela, je jasno, da delavcem, ki stopijo na delo za določen čas za opravljanje drugih del (glej člen 26 TZDR) in ne sezonskih del, nimajo pravice do letnega dopusta po samem zakonu, če nimajo najmanj 11 mesecev nepretrganega dela. Po določilih 63. člena TZDR pa delovna skupnost ne sme dati delavcu, ki sicer ima pravico do letnega dopusta, denarnega nadomestila namesto letnega dopusta, ker jo sicer zadnja sankcija za prekršek po 10. točki 1. odstavka 144. člena TZDR. Iz tega pa je jasno, da delavcem, sprejetim za določen čas — našim primeru za deset mesecev — prav tako ni dopustno plačilo letnega dopusta, če je že plačilo letnega dopusta tistem delavcem, ki imajo pravico do njega, protizakonito.

Vprašanje:

Osnovna šola sprašuje, ali je možno sprejeti za določen čas učitelja ali študenta, in sicer ne za deset, temveč za enajst mesecev?

Odgovor:

Po pojasnili republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 81-16/68, z dne 7. 2. 1968 k zakonu o osnovni šoli in zakonu o srednjem šolstvu, je jasno rečeno, da osebe, ki niso usposobljene za pedagoško delo na šolah, lahko sprejemo šole le za določen čas, praktično torej za deset mesecev, in sicer od 1. 9. do 30. 6. in morajo razpis za delovno mesto ponavljati vsako leto, dokler ne zasede delovnega mesta delavec, ki izpolnjuje razpisne pogoje. Isto bo torej veljalo tudi za prosvetnega delavca (učitelja), če ne izpolnjuje pogojev razpisa (je npr. učitelj, v razpisu pa se zahteva predmetni učitelj). Po določilih 23. člena TZDR (glej spremembo tega člena Ur. l. SFRJ, št. 26/69) pa morajo delavci, ki imajo razpisne pogoje, da ga je možno sprejeti na delo za nedoločen čas. Le v primeru, če se na razpis ne prijavijo kandidati ali ne izpolnjujejo pogojev iz razpisa, lahko organ, ki je določen za izbiro kandidata, sklene, da se mesto začasno sprejeli delavca, ki ne izpolnjuje vseh pogojev iz razpisa. V takem primeru pa ga sme sprejeti le na delo za določen čas, dokler ne sprejme drugega po razpisu, vendar najdalj za eno leto.

Po TZDR je torej dopustno sprejeti delavca za določen čas najdalj za eno leto v citiranem primeru. Ker pa finančni osnovnih šol (TIS) upoštevajo pojasnilo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, dajejo šolam sredstva za osebnih dohodke verjetno za delo oseb za določen čas le za deset mesecev. Zato je smotrno, da se tudi šole držijo navedenega pojasnila.

Vprašanje:

Na osnovni šoli Polhov Gradec poučuje biologijo — kemijo oseba, ki je ing. agronomije, izredno pa studira na PA in bo predvidoma končala in študij v šolskem letu 1969/70. Na delo je bila sprejeta za določen čas do 30. 6. 1969. Sprašuje, če bodo lahko na to delovno mesto ob razpisu izbrali to osebo, čeprav se bo na razpis javil kandidat — predmetni učitelj biologije — kemije?

Odgovor:

Posebni pogoji so za učitelje v osnovnih in srednjih šolah glede izrabe letnega dopusta z zakonom o osnovni šoli (glej člen 60 in 61) in z zakonom o srednjem šolstvu (glej člen 36 in 37), zato jih šola ne more za te kadre sama določiti (glej 20. člen TZDR). Kandidat za to delovno mesto, ki ne izpolnjuje splošnih in posebnih pogojev za razpisano delovno mesto, ne more biti sprejet na to mesto za nedoločen čas, lahko je sprejet le za določen čas, če se na to delovno mesto ne prijavi nobeden, ki izpolnjuje pogoje razpisa, vendar mora šola razpis ponoviti (glej 23. člen TZDR). Če pa bi bila oseba, ki ne izpolnjuje pogojev razpisa, sprejeta na delo, kljub temu, da se je javil kandidat, ki izpolnjuje pogoje razpisa, sta tako izbrata in sprejeta na delo neveljavna in preneha takšnemu delavcu delo z dnem, ko se ugotovi, da nima pogojev za delo, ki ga opravlja. Ta ugotovitev namreč pomeni, da je nastalo neko dejansko stanje brez izpolnitve zakonito določenih pogojev. Če se bo torej javil na razpis kandidat, ki izpolnjuje pogoje razpisa, ima prednost pred osebo, ki sedaj poučuje ta predmet in ne izpolnjuje pogojev razpisa. Po vedati je treba še, da ima vsak kandidat pravico do ugovora in do delovnega spora pred sodiščem in da se po 1. odstavku 2. točke 144. člena TZDR kaznuje z denarno kaznijo od 300 do 5.000 dinarjev in s prekršek delovna organizacija in do 500 dinarjev tudi odgovorna oseba delovne organizacije, če odoči, da stopi na delo delavec, ki ne izpolnjuje splošnih in posebnih pogojev po 20. členu TZDR.

Vprašanje:

S. C. iz Pirana sprašuje: 1) ali je lahko član sveta zavoda delavec, ki je imel na dan volitev komaj 2 meseca delovnega staža kolektivni ter je bil sprejet na delo za določen čas; 2) če je bil potek volitev pravilen, če so bili kandidati za 1 oziroma 2-letno mandatno dobo navedeni skupaj na eni listi brez oznake, za katero mandatno dobo naj bodo voljeni; 3) če je pravilno, da je volilna komisija sama določa

la, kdo je izvoljen za enoletno in kdo za dvoletno mandatno dobo?

Odgovor: Po zakonu o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja (Ur. l. SFRJ, št. 15/64) se smatrajo za člane delovne skupnosti delovne organizacije delovni ljudje, ki so v stalnem delovnem razmerju s polnim ali krajšim delovnim časom za določen ali nedoločen čas. Glede na to določilo v 2. členu citiranega zakona lahko voli in je izvoljen svet zavoda tudi delavec, ki je imel na dan volitev komaj 2 meseca delovnega staža in je sprejet za določen čas.

Glede drugega in tretjega vprašanja pa je treba pojasniti, da traja mandatna doba članov delavskega sveta dve leti (glej 9. člen citiranega zakona) in da se je ob uveljavitvi tega zakona, tj. ob prvi volitvah volilo člane delavskega sveta tako, da je bila za polovico članov določena enoletna in za drugo polovico dvoletna mandatna doba. Pri vsaki nadaljnji volitvah pa se vsako leto voli polovica članov delavskega sveta, vendar za dvoletno mandatno dobo. Enak postopek velja po določilih 109. člena citiranega zakona tudi za volitve v novih delovnih organizacijah, v delovnih organizacijah, ki nastanejo s spojitvijo, razdelitvijo ali izločitvijo posameznih enot delovne organizacije v samostojno delovno organizacijo. Še posebej pa določa zakon, da morajo biti ob takih volitvah posebej označeni kandidati, ki se volijo za dve leti, in posebej kandidati, ki se volijo za eno leto, čeprav so na eni kandidatski listi označeni na volilnem listu. Prav tako morajo biti kandidati napisani po abecednem redu, ker je izvoljen isti kandidat (v primeru, da dva kandidata dobijo enako število glasov), ki je napisan prvi na volilnem listu (glej 28. in 39. člen citiranega zakona).

Iz povedanega torej sledi, da volitve v svet zavoda niso bile opravljene po zakonitem postopku in jih mora svet razveljaviti in razpisati nove volitve.

Vprašanje:

U. V. iz Hrastnika ima polno delovno obveznost 30 ur tedensko kot vzgojitelja. Bila je na porodniškem dopustu in je sedaj nastopila delo s skrajšanim delovnim časom po 4 ure dnevno po 10 urah v turo gre z učenci h kostilu. Ali je pravilno določiti skrajšani delovni čas, ker niso upoštevana tudi priprave na delo?

Odgovor:

Na to vprašanje sem dal že večkrat odgovor, med drugim tudi v št. 6 številki »Prosvetnega delavca« z dne 15. 3. 1968 in v št. 11. številki z dne 20. 11. 1968. Tedenska obveznost vzgojiteljev je 30 ur (ura traja 60 minut) vzgojnega dela z učenci. Razlika na polno delovno obveznost pa znaša 12 ur tedensko, ta čas spadajo tudi priprave na delo. Praviloma je torej treba sorazmerno skrajšati oboje elementa delovnega časa. Toda po določilih 1. odstavka 40. člena TZDR ima delovna skupnost pravico zadržati delavko vsak dan štiri strnjene ure po 60 minut na delu, torej 24 ur tedensko. Ker vam je delovna organizacija tudi določila tak skrajšani delovni čas in vas razbremenila še 1 ure dela, ko ste volili učence h kostilu, je tako določen skrajšani delovni čas v skladu z zakonitimi določili.

Vprašanje:

B. B. želi vedeti, če se sme polovični delovni čas, tj. 4 ure dnevno, ki gre delavcu s skrajšanim delovnim časom po porodu, obračunati po naslednjem izračunu:

4 ure je 240 minut; od tega naj bi porodnica poučevala 3 ure, to je ostalo za priprave. Tako bi tedensko poučevala 13,5 ure, za priprave bi izkoristila 10,5 ure tedensko, kar je skupaj 24 ur tedensko.

Odgovor:

Učna obveznost na osnovni šoli znaša za učitelje za razredni pouk največ 24 ur na teden, preostali čas do 42-urne tedenske obveznosti pa odpade na priprave in druge izvenučne aktivnosti (18 ur). Po določilih 1. odstavka 40. člena TZDR ima delovna skupnost pravico zadržati tako delavko vsak dan 4 strnjene ure po 60 minut na delu, torej 24 ur tedensko. Ker je torej ves izračun v okviru zakonskih določil, je tudi njegova uporaba dopustna.

Vprašanje:

Vzgojno varstveni zavod v Ljutomeru sprašuje, kako naj uredi v splošnem aktu skrajšani delovni čas za delavke — vzgojiteljice, ko se vrnejo s porodniškega dopusta in morajo delati 4 ure dnevno, da ne bi kršili zakona.

Odgovor:

Na to vprašanje sem odgovoril že v tolikih številkah Prosvetnega delavca in tudi v današnji številki, da vam bo mogoče in osnovi teh odgovorov sprejeti zakonita določila o tem v vaših splošnih aktih.

Janko Brunet, dipl. pravnik

Osnovna šola Primoža Trubarja Velike Lašče

razpisuje prosto delovno mesto UČITELJA ZGODOVINE IN ZEMLJEPISA

za določen čas (do 30. junija 1969).

Pogoj: predmetni učitelj ali profesor.

Rok za prijavo ponudb je 8 dni po objavi razpisa.

vrtičkarji

moj mali svet

rejci malih živali

ljubitelji narave

... Zelo malo ljudi ve, katere živali so primerne za vzgojo v domovih. Ljudje, ki ljubijo naravo, si znova in znova skušajo pridobiti ljubezen različnih živali, vendar doživljajo neuspehe. In to samo zato, ker nimajo pravih prijemov in ker ne izberejo primernih živali.

Torej, kaj si pravzaprav želite? Prinesti v svoj dom pristen košček narave, ki vas bo spominjal, da svet ni sestavljen samo iz asfalta, betona in električnih žic? Ali pa morda želite okrasiti nekaj kvadratnih decimetrov svojega bivališča s predmetom, ki ni neposreden izdelek človeške roke?

PROSVETNI DELAVEC!

Vsebina »Moje malega sveta« vam bo pomagala popestriti pouk... Priporočite UČENCEM, DIJAKOM revijo »Moj mali svet«, ki jim lahko ne samo pomaga pri učenju, temveč jim tudi širi obzorje »malega sveta«, v katerem živijo...

Naročite na »ČP KMEČKI GLAS«, Ljubljana, Mikošičeva cesta 4, p. p. 47